Anul IV. No. 10 Decembrie 1936.

ŞCOALA BASARABEANĂ

ORGAN AL ASOCIAŢIEI INVĂŢĂTORILOR DIN JUD. LĂPUŞNA

BIBLIOTECA CENT...

NAŞTEREA DOMNULUI

NAŞTEREA TA HRISTOASE DUMNEZEUL NOSTRU, RĂSĂRIT-A LUMII LUMINA CUNOŞTINŢEI CĂ INTRU DÂNSA CEI CE SLUJAU STELELOR DELA STEA S'AU ÎNVĂŢAT SĂ SE ÎNCHINE ŢIE, SOARELUI DREPTAŢII ŞI SĂ TE CUNOASCĂ PE TINE RĂSĂRITUL CEL DE SUS, DOAMNE, SLAVĂ ŢIE.

Fii vesel creştine!

Fii vesel iubit creştine,
Naşterea lui Christos vine,
Mielul cel nevinovat.
Christos, Marele 'mpărat!
Astăzi, pre cel nevăzut,
O Fecioară L'au născut
In oraşul Vifleim,
Aproape de Rusalim...
Păstorii se bucurau,
Ingerii frumos cântau,
Magii se 'nchinau,
Daruri scumpe aduceau,
Pre noi să ne mântuiască;
De greşeala strămoşească;
Să ne 'nveţe al său grai,
Care-i calea către Rai,
Ce-i binele pământesc,
Pe lângă acel ceresc!
Azi Adam se veseleşte,
Şi Iadul se tânguieşte;
Azi toate se desfătează,
Numai Irod se 'ntristează!..
Vino dar, iubit creştin,
Astăzi să ne veselim;
Veniţi să cântăm frumos,
La naşterea lui Christos...
Iar de-acum până 'n vecie,
Christoase, mărire Ţie!..

Pre pământ pace şi între oameni bunăvoire

A venit Crăciunul, tradiţionala prăznuire a naşterii Aceluia care a coborît din ceruri pre pamânt pentru a îndrepta omenirea spre o nouă credinţă isbăvitoare de păcate, un nou suflet şi o nouă viaţă creştinească, în iubire, blândeţe şi pace.

Pătruns de adevărul cuvântului divin, omul a dărîmat idolii păgâni, s'a închinat cu smerenie semnului Crucii şi a păşit pe drumul isbăvirii, urmând pilda faptelor Mântuitorului.

Dar, demonul din el n'a murit. Din adâncul mocirlei patimelor noastre pământeşti, vocea lui plină de otravă n'a încetat să şoptească omului îndemnuri la răzvrătire, la neascultare, la ură, invidie, răutate şi ambiţie deşartă.

Pruncul Divin

Prins din ce în ce mai mult în mrejile lui ademenitoare, omul de astăzi s'a îndepărtat de preceptele

sfinte ale Mântuitorului, de semnul isbăvitor al Crucii, de credinţă şi Biserică. Pare că inima lui nu mai este pătrunsă de virtuţile creştineşti. Intunericul nimicniciei pământeşti a întins vălul păcatului peste ochii sufletului său sbuciumat.

Priviţi viaţa de primprejurul vostru! Bătăile, furturile, nedreptăţile, omiciderile se ţin lanţ. Un soţ îşi ciopârţeşte cu toporul tovarăşa-i de viaţă; o mamă îşi omoară copilaşii ca să poată petrece mai liberă alături de amantul ei; copiii îşi ucid cu o înspăimântătoare ferocitate, pe părinţii, acei prin care au văzut lumina zilei şi cari i-au crescut, veghind nopţi întregi deasupra leagănului.

In viaţa obştească a omului—jaful, furtul, conrupţia, minciuna şi înşelăciunea nu mai contenesc. Dreptatea e călcată în picioare. Lăsat fără cârmă, tineretul apucă pe aceleaşi căi greşite. Câmpul de sport, clubul politic şi cârciuma sunt mai preţuite astăzi decât Biserica şi Şcoala. In loc ca să înveţe carte, să-şi cultive mintea şi să-şi desăvârşească sufletul în cele virtuoase şi folositoare ca să poată îndrepta viaţa înspre mai bine, tineretul pune mâna pe măciucă şi revolver ca să bată şi să omoare, să omoare în numele Aceluia care a spus: să nu ucizi.

In Spania fraţii de acelaş sânge se bat între ei şi se ucid cu miile şi sute de mii. Bruta sălbatică dărâmă bisericile, arde mânăstirile, îşi bate joc în modul cel mai oribil de tot ce este mai sfânt, distruge din temelii sate şi oraşe întregi. Şi sângele curge valuri, înecând mame, fraţi, surori şi copii...

In Rusia Sovietică Sfintele lăcaşuri sunt prefăcute în cafenele şi cinematografe. Slujitorii Domnului sunt închişi în temniţe. Poporul este oprit a se ruga Celui de Sus şi geme amarnic sub călcâiul tiranilor păgâni,

cari nu cunosc alt mijloc de convingere şi acţiune politică decât zidul şi glontele.

Acum de curând, focul nimicitor al aceleiaşi nebunii comuniste a isbucnit vijelios şi în Extremul Orient. Şi acolo, zilele acestea fratele a ridicat barda ucigătoare asupra fratelui.

Dar raporturile dintre popoare?

Ura şi invidia clocotesc tot mai ameninţător şi un nou măcel e gata să acopere iarăşi faţa tristă a pământului cu lacrimi roşii—jertfă adusă demonului.

Trist Crăciun, tristă prăznuire a naşterii Aceluia care a patimit pe Cruce pentru ca să izbăvească pe om de cel rău.

Şi totuşi cuvântul Lui n'a pierit din firea omului. E sădit adânc şi îl are fiecare, în cutele sufletului, acoperit cu zgura păcatelor lumeşti.

Trebue găsit, curăţit de nămol, rupt din ghiarele demonului şi pus din nou sub ocrotirea sfântă a semnului Crucii, acea dătătoare de viaţă veşnică şi de fericire.

Datoria aceasta o au în primul rând Biserica şi Şcoala.

In Biserică mai puţină formă, mai puţin biurocratism, mai puţină politică, dar mai multă credinţă, mai multă sinceritate, mai multă căldură de suflet, spirit de abnegaţie şi jertfă. Mai cu seamă însă mai multă pildă vie, căci credinţa fără fapte moartă este.

In şcoală mai multă grije formării de suflete curate, sentimente morale şi caractere nobile.

Căci numai aici, în acţiunea comună a Şcoalei şi Bisericii pe planul înobilării omului pentru readucerea lui în făgaşul adevăratului creştinism, numai aici omenirea sbuciumată de astăzi, va putea găsi garanţia păcii şi îndemn pentru o viaţă mai bună. Urmând această cale, se cuvine ca

noi dascălii să ne punem cu tot sufletul și toate puterile noastre în slujba binelui omenirei.

Să facem ca omul să fie om; să biruim pe demonul din el, să înfingem adânc semnul Crucii în inima lui.

Cu aceste gânduri să ne închinăm cu smerenie în fața Pruncului Divin, ca să ne dea puteri de muncă și tărie sufletească.

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace; iar între oameni bunăvoire".

Așa au cântat îngerii la nașterea Lui.

Să ascultăm cuvintele cerești.

Vladimir M. Neaga

Un aspect din interiorul Bisericii Mazarache din Chișinău, renovată și pictată de curând prin strădaniile preotului S. Păduraru

1 Decembrie

Anul acesta s'a sărbătorit cu deosebit fast ziua de 1 Decembrie, zi de aniversare a uniri Ardealului. Delegaţii de parlamentari din ţările Micei Înţelegeri, precum şi o importantă delegaţie militară franceză, au impus sărbătoririi o pecete de semnificativă distincţie.

Impăratul Traian

Aceasta ca o reacţiune împotriva declaraţiei dela Milano, prin care Ungaria era arătată lumei ca o jertfă a nedreptăţii istorice. Lucrurile trebuiau puse la punct şi necontenitele şi în acelaş timp documentatele manifestări, cari s'au pornit în ţară, după acea declaraţie, au avut darul să risipească în parte o atmosferă de nelinişte şi încordare şi poate, în oare care măsură, să stăvilească diplomaţia italiană pornită pe o cale rătăcită.

Cu acest prilej s'a reluat vechia discuţie, care făcea în secolul trecut, obiectul unei interminabile controverse istorice, asupra stăruinţei populaţiei băştinaşe în Dacia Traiană, în deosebi pe podişul Ardealului.

Istoria n'a fost ferită de romantismul epocei acestui gen literar, care a slujit minunat de bine anumite scopuri nemărturisite de politică internaţională. Dacă s'au strecurat în istorie şi minciuni nevinovate, pornire dintr'un elan naiv de patriotism integral, nu este mai puţin adevărat că s'a stăruit cu lux de argumente şi cu o dialectică specială de factură ştiinţifică asupra unei gogonate minciuni cu extract pur politic. De aici a ieşit teoria lui Rösler, comentată la timp util

de marii noştri istorici Xenopol şi Onciul, care au pus în mişcare cu o onestitate remarcabilă o logică simplă, argumente şi dovezi naturale şi mai ales bunul simţ.

Astăzi nu mai îndrăsneşte nimeni să cadă în ridicol, preconizând teorii de catastrofe istorice, cu spaţiuri de timp în alb şi cu sărituri miraculoase de distanţe geografice.

Mihai Viteazul
făuritorul primei Uniri al Ardealului

Stăruinţa populaţiei băştinaşe pe văile şi culmile Ardealului, pământ rodnic şi ospitalier, veşnic locuibil şi adăpostind sămânţă omenească, apare ca cea mai firească axiomă în chestiunile de antropogeografie, iar toponimia locurilor, rămăşiţele trecutului, dovezile istorice, logica întâmplărilor ca şi simţul normal al raţiunei umane, arată pân' la cea din urmă evidenţă stăruinţa populaţiei de baştină, din timpurile fazei de civilizaţie a omenirei aşezate, a lumei traco-illirice, trecând prin etapa daco-romană, şi apoi prefăcându-se şi prin adaosul slav, în populaţia română.

Această populaţie *traco-ilirică, daco-romană, română*, este unul şi acelaş popor băştinaş al locurilor, care mai întâi s'a numit Dacia, apoi Dacia Traiană şi în urmă Ardealul, România.

Cucerirea ungurească, venită după închegarea definitivă pe meleagurile ardeleneşti ale unui popor modern — poporul român — n'a putut face altceva de cât să întindă peste tot reţele de sârmă, a împânzi pari cu inscripţii străine şi să dea la vopsea o ţară de realităţi puternice şi veşnice. Timpul, marele judecător al faptelor, a reparat o silnicie istorică. Reţeaua de fier s'a rupt, inscripţiile au fost smulse, iar vopseaua s'a şters complect. De sub firma străină a apărut, în strălucirea soarelui, Ardealul românesc aşa cum a fost plămădit de veacuri prin rădăcinele trace ale trecutului îndepărtat şi flcarea civilizaţiei romane.

Dar chiar sub firmă străină, naţia românească, băşti-

naşa Ardealului, n'a încetat să se manifeste şi în trecutul evului mediu, ca naţie creştină şi în epoca redeşteptării naţionale ca naţie românească.

A lua lucrurile dela capăt şi a reedita seria de argumente şi dovezi în sprijinul uneia din cele mai clare realităţi istorice, credem de prisos.

Declaraţia dela Milano nu poate sta în picioare. Ea poate să fie şi rodul unei propagande mincinoase a adversarilor noştri, poate să fie şi exponentul unei politici de conjectură momentană.

In orice caz câinii latră, caravana trece. Naţia română înfiptă de secole pe temeiul ei geografic, îşi urmează evoluţia destinului cu aceiaşi vigoare, cu care şi-a apărat fiinţa în cele mai grozave vicisitudini istorice.

Faptele care au precedat la măreţul act dela 1 Decembrie 1918, ziua unirii, sunt caracteristice pentru întruchiparea stării de maturitate naţională a Românilor ardeleni. Şi aceasta sub stăpânirea milenară a ungurilor [1]).

Vasile Goldiş
care a presidat importante acte ale Unirii Ardealului

Reîmprospătarea lor, simplă, fără nici un fel de comentarii, ne duce la adevăruri concludente asupra soartei poporului român, creiată de puterea intinsecă a unei naţiuni de viaţă eternă.

Un prim eveniment: *declaraţia revoluţiei române dela 12 Oct. 1918.*

Comitetul executiv al partidului naţional român din Ardeal şi Banat s'a intrunit în casele fruntaşului dr. Aurel Lazăr din Oradea Mare (o placă comemorativă a fost aşezată în zidul casei îndată după moartea distinsului conducător, pentru a fi astfel imortalizat momentul istoric, care a declanşat puhoiul evenimentelor ce au dus la definitiva ruptură de comunitate de stat cu ungurii) în ziua de 12 Octombrie. Erau de faţă Vasile Goldiş, dr. Teodor Mihali, Ştefan C. Pop, dr. Al. Vaida Voevod, dr. Ioan

1) Datele care urmează sunt luate după reportajul din „Dimineaţa„ a d-lui I. Clopoţel.

Suciu, dr. Ciordaș (asasinat la 4 Aprilie 1919 la Beiuș), Nicolae Ivan (episcopul Clujului, mort anul acesta) și dr. Aurel Lazăr, membri ai comitetului executiv, asistați de dr. Sever Dan, dr. Gh. Popovici și dr. Gh. Crișan.

Comitetul și-a însușit textul unei declarațiuni redactată de Vasile Goldiș, potrivit discuțiunilor angajate.

Prin această declarațiune, comitetul executiv al partidului național român din Ardeal și Ungaria, pe temeiul recunoașterii principiului că fie care națiune poate dispune singură și liberă de soarta ei, nu recunoaște parlamentului și guvernului ungar îndreptățirea să se considere ca reprezentanți ale națiunii române din Ardeal și Ungaria și să reprezinte interesele acelei națiuni la congresul de pace. Concluzia o găsim în declarații, răspicată:

„Afară de organele delegate de adunarea națională sau alese din mijlocul său, așa dar afară de comitetul executiv al partidului național român, nimenea nu poate fi îndreptățit să trateze și să hotărască în treburile cari se refer la situația politică a națiunii române".

Ștefan Ciceo Pop
Președintele marelui Sfat Național

Dl. Dr. Al. Vaida-Voevod, deputat de Arpaș, a fost delegat să citească declarația în ședința dela 18 Oct. a camerei ungare.

Declarația această, însoțită de preambul—des întrerupt de unguri—a fost ultimul cuvânt românesc, care a răsunat în camera ungară

Urmează apoi revoluția dela 1 Noembrie, când soldații din garnizoana Arad părăsesc serviciile și aruncă armele în Mureș. Fruntașii români, pentru a face față împrejurărilor s'au gândit la organizarea rezistenței și au constituit un Mare Sfat, prezidat de Stef. Ciceo Pop, care să procedeze la înființare de consilii naționale și gărzi românești.

Jurământul depus de ofițeri și soldați români, întorși de pe front și înrolați în nouile gărzi suna astfel:

„Eu jur atotputernicului Dumnezeu, cum că întru toate voi fi cu credință și supunere către Consiliul național român din Un-

garia şi Transilvania, care este supremul for al naţiunei române din Ungaria şi Transilvania. Conştiu de datoriile ce ne impun vremurile istorice de azi, jur că în toate manifestările vieţei mele voi fi fiu credincios naţiunei unitare române şi nu voi ridica mâna mea asupra fraţilor mei, locuiască pe orice fel de teritor politic. Aşa să-mi ajute Dumnezeu!".

Luna Noembrie este bogată în manifestări, care reprezintă tot atâtea verigi smulse din lanţurile milenare de oprimare a naţiunei române ardelene.

La 8 oct. reapare ziarul *„Românul"*, suprimat de cenzură ungurească în 1916; ziarul se bucură de răspândire excepţională şi el a servit ca organ de luptă în aceste zile memorabile.

Episcopii români de *Sibiu* şi *Blaj*, adică capii bisericeşti ai ambelor confesiuni, în sinodul din Arad dela 9 şi 10 Noembrie, recunosc consiliul naţional român „ca reprezentant şi conducător politic al naţiunii române din Ungaria şi Transilvania". Actul recunoşterei este semnat de *Ioan I. Popp*, episcop ort. român al eparhiei Aradului, locţiitor de mitropolit; *dr. Demetru Radu*, episcop gr.—cat. de Oradea Mare, *dr. E. Miron Cristea*, episcop ort. - român al eparhiei Caransebeşului; *dr. Valeriu Traian Frenţiu*, episcopul Lugojului, dr. *Iulius Hossu*, episcop român gr cat. al Gherlei.

La 10 Noembrie Consiliul naţional român somează guvernul ungar din Budapesta să-i predea *potestatea* de stat asupra celor 26 judeţe româneşti din Transilvania şi Ungaria. Somaţiunea a fost redactată de către Vasile Goldiş, în termeni categorici de ultimatum :

„Guvernul să adreseze naţiunilor din Ungaria şi Ardeal numai decât un manifest in acest înţeles şi să subordoneze potestăţii noastre toate instituţiile, autorităţile şi organele de stat, politice şi administrative, judecătoreşti, de comunicaţie, şcolare, bisericeşti, financiare şi militare aflătoare pe acest teritoriu.

. . . . . .

„Răspunsul la această recercare a noastră îl aşteptăm până la 12 Noembrie a. c, la orele 6 p. m.".

Tratativele în această chestiune cu ministrul Iaszi Oscar, au durat mai multe zile fără a aduce la un rezultat mulţumitor pentru consiliul naţional. Desperat ministrul Iaszi a întrebat pe delegaţii români ce vor în definitiv ?

I s'a răspuns fără ezitare : *rupere totală de statul maghiar.*

După ruperea tratativelor cu guvernul ungar, urmează o agitaţie mare. Zilele de 20—21 Noembrie sunt în special frământate şi din această frământare, care se manifestă şi printr'un protest adresat popoarelor lumii, în care, între altele se afirm că : *„din ceasul acesta, oricum ar decide puterile lumii (naţiunea română), este hotărită a pieri mai bine, decât a suferi*

mai departe sclavia şi atârnarea", de aci a ieşit şi ideia adunării naţionale dela Alba Iulia.

Adunarea naţională dela Alba Iulia s'a ţinut în ziua de 1 Dec. 1918 şi ea a fost însufleţită de peste 100.000 ţărani în straie strămoşeşti, în frunte cu învăţători, preoţi, fruntaşi. Adunarea naţională dela Alba Iulia dela 1 Dec. 1918 a hotărît unirea Ardealului la Patria mamă.

Redăm textual cele nouă puncte ale rezoluţiunii Adunării.

I. Adunarea Naţională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească, adunaţi prin reprezentaţii lor îndreptăţiţi la Alba-Iulia în ziua de 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918 decretează unirea acelor Români şi a tuturor teritoriilor locuite de dânşii cu România.

Ion I. C. Brătianu
Primul sfetnic al regelui unificator

Adunarea Naţională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al naţiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurileMureş, Tisa şi Dunăre.

II. Adunarea Naţională rezervă teritoriilor susindicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. In legătură cu aceasta ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român adunarea naţională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate naţională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra şi judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său şi fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare şi la guvernarea ţării în proporţie cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptăţire şi deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat.

3. Înfăptuirea desăvârşită a unui regim curat democratic pe toate terenurile vieţii publice. Votul obştesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporţional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, judeţe ori parlament.

4, Desăvârşită libertate de presă, asociare şi întrunire; libera propagandă a tuturor gândirilor omeneşti.

5. Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăţilor, în special a proprietăţii mari. In baza acestei conscrieri, desfiinţând fidei-comisele şi în temeiul dreptului de a micşora după trebuinţă latifundiile, i se va face posibil ţăranului să-şi creieze o proprietate (arătură, păşune, pădure) cel puţin atât, cât să o poată munci el şi familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potenţarea producţiunii.

6. Muncitorimei industriale i-se asigură aceleaşi drepturi şi avantagii, cari sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din apus.

IV. Adunarea naţională dă expresiune dorinţei sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comunitatea naţiunilor libere în aşa chip, ca dreptatea şi libertatea să fie asigurate pentru toate naţiunile mari şi mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaţionale.

V. Românii adunaţi în această adunare naţională salută pe fraţii lor din Bucovina scăpaţi din jugul monarhiei Austro-Ungare şi uniţi cu ţara mamă România.

VI. Adunarea Naţională salută cu iubire şi entuziasm liberarea naţiunilor subjugate până aci în monarhia Austro-Ungară anume naţiunile: cehoslovacă, austro-germană, jugoslavă, polonă şi ruteană şi hotărăşte ca acest salut al său să se aducă la cunoştinţă tuturor acelor naţiuni.

VII. Adunarea naţională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi Români cari în acest război şi-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea şi unitatea naţiunei române.

VIII. Adunarea Naţională dă expresiune mulţumitei şi admiraţiunei sale tuturor puterilor aliate cari prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui duşman pregătit de multe decenii pentru războiu, au scăpat civilizaţiunea din ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor naţiunei române din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească, adunarea naţională hotărăşte instituirea unui Mare Sfat Naţional Român, care va avea toată îndreptăţirea să reprezinte naţiunea română oricând şi pretutindeni faţă de toate naţiunile lumii şi să ia toate dispoziţiunile, pe cari le va afla necesare în interesul naţiunei.

Marele Sfat s'a întrunit la 2 Decembrie şi a ales pe cei 15 membri ai Consiliului Dirigent, în frunte cu d. Iuliu Maniu. Reşedinţa consiliului a fost fixată în Sibiu.

Vasile Goldiş, Alex. Vaida Voevod, Episcopii Dr. E. Miron Cristea şi dr. Iuliu Hossu, au fost însărcinaţi de consiliu să prezinte Regelui Ferdinand actul unirii, scris pe un pergament.

La recepţia dela palatul regal, Vasile Goldiş, rosteşte aceste cuvinte memorabile: *„Unirea tuturor Românilor intr'un singur Stat rectifică o mare greşeală istorică şi se conformă necesităţilor civilizaţiei omeneşti".*

Regele Ferdinand rosteşte următoarea rezoluţie istorică: *„Cu profundă recunoştinţă primesc hotărîrea fraţilor noştri de peste Carpaţi de a desăvârşi unitatea naţională a tuturor românilor şi declar pe veci unite la Regatul Român toate ţinuturile locuite de români dela Tisa până la Nistru".*

In Monitorul Oficial dela 11 Decembrie se publică decretul lege (Nr. 4631) prin care se decretă Unirea Ardealului.

FERDINAND I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională rege al României.

La toţi de faţă şi viitori, sănătate:

Asupra raportului preşedintelui consiliului Nostru de miniştri sub No. 2171 din 1918.

Luând act de hotărârea unanimă a Adunării Naţionale din Alba-Iulia.

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Ţinuturile cuprinse în hotărârea Adunării Naţionale din Alba-Iulia dela 18 Noembrie —1 Decembrie 1918 sunt şi rămân de apururea unite cu Regatul României.

Art. II. Preşedintele consiliului Nostru de miniştri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului lege de faţă.

Regele Ferdinand
Făuritorul României Mari

Dat la Bucureşti, la 11 Decembrie 1918.

FERDINAND.

Preşedintele consiliului de miniştri şi ministru de externe.

ION. I. C. BRATIANU

Aceste sunt actele Unirii Ardealului.

I. Zaborovschi

Basarabia

De-i priveşti figura'n hartă, seamănă c'o fată mare:
Elegantă, înăltuţă şi cu brâu la cingătoare.
Capul ei se-apleacă galeş spre Moldova mult dorită;
Iar, în Dunăre şi Mare, scaldă poala-i aurită.
Leneş Nistru-i curge'n spate ca un uriaş balaur
Şi cu el, din faţă, Prutul, strâng aci un câmp de aur.
Faţa ei e'ntoarsă toată cu nespusă bucurie
Spre pământul scump al ţării, spre frumoasa Românie,
Lângă ea se încovoaie încleştând-o cu 'nfocare,
Par'c'ar vrea să'nghită Prutul şi să-l ducă la hotare
Ca, prin el, să mai lărgească strâmt'a Nistrului cursoare,
Să rămână o Moldovă dela Munţi şi pân'la Mare.
De-ai putea să sbori de-asupra pe o caldă zi cu soare,
Ai vedea, prin iarba verde, numai floare lângă floare,
Numai grâu pe văi şi dealuri, numai vii şi numai vite,
Numai pomi şi numai codrii cu valori neprefuite.
Du-te-apoi prin sat, la horă şi-ai să vezi flăcăi şi fete
Cum îţi saltă voinicește aruncând priviri şirete.
Nu vorbesc de gloata care, la oraşe, lâncezeşte:
Ea e pleavă şi, ca pleava, prea puţin se preţueşte.
Du-te'n câmp să vezi cum plugul ară brazda sbuciumată,
In plămada cărei geme vlaga strămoşească toată,
Peste ea cum se revarsă a ţăranului sudoare
Şi din care-apoi răsare pâinea îndestulătoare.
Să asculţi, în grai, ţăranul şi-a lui voce drăgăstoasă,
C'ai să zici că nu-i pe lume altă limbă mai frumoasă.
Iar, de vrei să vezi un farmec de tablou, să mergi, pe urmă,
Să priveşti, doinind din fluer, pe cioban pe lângă turmă.
Vântul care suflă'n frunză, cântă cântece străbune;
Iar de-alături, stol de păsări, gama lor din mii de strune.
Ca al dulcei Basarabii, nu-i pământ bogat sub soare
Şi de primitori ca fii-i, unde mai găsi-vei oare.
Îţi doresc, în sânu-ţi tainic, nesecat izvor de pâine,
Munţi de aur să răsară depe brazda ta de mâine.
Fiii, feţi—frumoşi să-ţi fie, ne'ntrecuţi în omenire
Şi, prin ei să se afirme veac de veac a ta menire.
Numai rai să ai de-apururi între Nistru, Prut şi Mare,
Numai cântec, numai viaţă ca'ntr'o zi de sărbătoare.

Ilie I. Izbăşescu

Problema elitelor sociale

Conferința d-lui prof. C. Rădulescu-Motru

In cadrul ciclului de conferințe organizat de Oficiul de Educație al Tineretului Român (O.E.T.R.), Vineri 27 Noembrie a. c., d-l prof. C. Rădulescu Motru a vorbit despre *„Problema elitelor sociale"*.

Inainte de a intra în tratarea propriu zisă a subiectului propus, conferențiarul a definit elita ca pe o seamă de oameni aleși cu însușiri mai distinse decât restul populațiunii. In afară de elitele considerate ca atare după criterii mondene sau de ereditate, există și o elită luată într'un sens cu mult mai larg și mai înalt și asupra căreia conferențiarul făgăduește a insista mai mult, ea fiind în legătură cu ultima scriere a d-lui profesor C. Rădulescu Motru, „Românismul".

Ce elită luată în sensul de suflet al unei țări, al unui popor, poate da elita românismului? Dacă recunoaștem că există o unitate a culturii omenești, că nu sunt decât grade de cultură care diferențiază, că individul — om este realitatea care produce cultura și că, deci, cultura depinde de factorul individual, avem un fel de a judeca elitele. Elita poate fi însă privită și dintr'un unghiu cu totul opus. Ea nu mai este un număr indiferent de oameni care se disting prin aceea că realizează individual un ideal de cultură. Dacă ne gândim la cultură, vom avea o elită care reprezintă bogăția. O altă elită, este aceea nobilitară. O alta, cea care se distinge prin eleganță. Se mai poate vorbi și despre o elită profesională. Toate aceste criterii de deslușire a unor categorii de oameni aleși, în massa unei colectivități, neglijează caracterul național al elitelor. Punctul de vedere individualist este astăzi părăsit. Trăim într'o epocă de afirmare a naționalită-

ţilor. Consacrarea elitelor nu va mai avea în vedere un ideal individualist în cultură. In momentul în care va trebui să definim elita românismului, ne vom întreba ce cere, ce apreciază, ce e mai folositor naţiunii? Elita e o vocaţie, o chemare, o necesitate a naţiunii. Ea corespunde cerinţelor naţiunii şi e chemată la afirmare şi realizări de însuşi sufletul naţiunii.

Rassă şi elită

Punctul acesta al doilea de vedere este acela pe care şi-l însuşeşte conferenţiarul atunci când intrând în tratarea subiectului său se întreabă: Ce fel de elită chemăm noi? De unde va veni ea şi prin ce mijloace va reuşi să-şi ajungă scopul, ridicându-ne prezentul şi consolidând viitorul?

In alte ţări se vorbeşte despre elite al căror fundament ar fi superioritatea de rassă, căreia i s'ar datori caracterul culturii unui popor. Pentru anumiţi doctrinari întreaga tărie intelectuală a unui popor s'ar datori unor rase suprapuse, din rândul cărora se recrutează întotdeauna elita. De pildă, pentru germani, adevăratele elite nu pot fi — după ei — decât acele ale elementului ariano-nordic. Tot ce nu intră în sfera acestei rase suprapuse, înobilată de harul lui Wotan, tot ce nu e pur, arian, pur nordic, e inferior, caduc.

Să cercetăm istoria noastră. Poporul românesc este rezultanta a foarte multe împreunări şi infiltraţiuni de popoare. De un neam predominant, a cărui influenţă să fi rezistat vremurilor şi să o putem astăzi constata în cultura noastră nu poate fi însă vorba. Desigur noi avem influenţe, infiltraţiuni, dar poporul format din contopirea a diferite neamuri le-a absorbit, nelăsând nici uneia din aceste influenţe caracterul de dominantă. Toate s'au absorbit în sufletul poporului. E vorba însă de poporul dela sat. Cel dela oraş a fost mai puternic şi mai vizibil influenţat.

Elita va ieşi din ţărănime

De unde poate veni dar elita românismului decât din mijlocul acestui popor de fond, care a absorbit toate influenţele şi infiltraţiunile, neîngăduindu-le să împiedice formaţiile

viitoare ale culturii noastre? Niciuna din acele multiple influenţe străine n'a lăsat urme trainice în cultura noastră. Bizantinismul, grecismul, slavismul n'au avut cu arta, cu literatura, cu ştiinţa noastră legături cari să justifice formarea unor elite sub imperativul acestor influenţe. Ortodoxismul, despre care s'a spus că a plămădit sufletul românesc, nu poate sta la baza culturii noastre actuale. Ar fi o apostazie afirmaţia că există legătură de destin între biserica lui Dumnezeu şi un neam. Şi apoi, recunoscând că ortodoxismul patronează formaţia elitelor româneşti, va trebui să recunoaştem că elementele preoţeşti sunt şi vor fi elitele acestui neam. Până acolo nu merge însă nimeni.

Aşa dar, elita românească o aşteptăm să iasă din mulţimea anonimă a populaţiei dela ţară, care după ce a absorbit influenţe străine şi după ce le-a contopit, formându-şi un suflet al ei, va fi singură capabilă să creeze cu adevărat lucruri vrednice de viitorul acestui neam.

Elita ce o aşteptăm e aceia a fiilor poporului cu însuşiri deosebite şi cari vor fi încurajaţi şi puşi la locul pe care-l merită. Tinerii aceştia ne vor da elemente din ce în ce mai bune şi numai prin ei vom avea siguranţa viitorului.

Cari sunt însă însuşirile şi creaţiile cari determină constituirea elitelor Suntem — spune conferenţiarul — în casa străjerismului, în casa curajului. Să spunem dar lucrurilor pe nume. Trăim o vreme de bolnăvicioasă nehotărîre. Precizată sau nu — nehotărîrea există. Ajutăm şi încurajăm tendinţe pe care tot noi le considerăm pe urmă primejdioase.

Formarea elitelor şi misticismul tineretului

Sunt două atitudini în ceiace priveşte formaţia şi viitorul rol al elitelor. Sunt însuşiri care fac dintr'o persoană un producător cu calităţi, cu cunoştinţe tehnice — pe scurt, tipul ideal al profesionistului. Selecţiunea o facem noi în şcoli, criteriile fiind cele obişnuite, psihologice, fizice şi intelectuale. De ce am schimba sistemul acesta?

O a doua atitudine e aceia îmbrăţişată de tinerii, cari mai întotdeauna nu sunt profesionişti. E o atitudine de misticism care aşteaptă ca producţia să vie pe altă cale decât aceia pe care o preconizăm noi. Noi ne gândim la învăţământul făcut în şcolile noastre pe bază raţională. Tinerii adepţi ai celeilalte atitudini consideră acest învăţământ raţional ca pe o simplă prejudecată, anacronism de regim burghez, care nu are credit în viitor. Selecţiunea trebue făcută după criterii mistice, de sacrificiu, de jertfă oarbă. Lagărele de muncă, sufletul şi voinţa puse la încercare, cultul forţei — toate acestea vor face din tineretul de azi un tineret de sacrificiu, cu sufletele atât de purificate încât nimic nu-i va mai putea rezista.

Timpuri de acestea de entuziasm şi panică mistică s'au mai cunoscut. Inceputurile creştinismului au marcat o astfel de mentalitate. Propagarea creştinismului, ospitalitatea pe care el a găsit-o în sufletele popoarelor, hotărîtoarea lui înrâurire asupra destinelor omenirii, se datoresc însă acelui entuziasm mistic, sau legăturii pe care creştinismul a avut-o mai târziu cu cultura, arta şi ştiinţa omenească?

Dispreţul pentru valorile culturale.

Tineretul de azi -sau o parte din tineretul de azi—se uită cu dispreţ la toate acele valori şi virtuţi, pe care oamenii de ştiinţă le cultivă şi glorifică. Învăţătura din cărţi şi în laboratorii li se pare tinerilor fără de preţ, ei punând mai presus de aceasta executarea ordinelor unor căpetenii, chiar dacă li se porunceşte să ucidă. Mentalitatea acestor tineri stă în contrazicere cu aceea ce cerem noi dela fiii poporului. Noi cerem producători. Elita care va veni mâine va fi o elită de producători. Nu acei cari ştiu să imite pe străini, să vorbească franţuzeşte, să frecventeze saloane şi să se îmbrace bine vor avea rolul cel mare. Au trecut aceste criterii. Acum elita va ieşi numai din sufletul poporului nostru. Ce aşteptăm dela ea? Producţiune raţională, ştiinţifică, de autentică cultură—sau manifestări mistice, religioase, cari planează deasupra realităţilor pământeşti. Mă tem de o asemenea elită—

spune conferenţiarul. Timpurile de azi sunt şi aşa pline de riscuri, noi suntem atât de ameninţaţi încât o experienţă mistică pentru poporul nostru este tot ce poate fi mai periculos. Realismul nostru ne impune să apreciem elita numai după măsura producţiei pe care e capabilă s'o genereze.

L. N. TOLSTOI

Despre educaţia religioasă a copiilor

(Scrisoare către studentul D.)

După primirea scrisorii Dv., am hotărît să răspund imediat, în chipul cel mai clar, la cea mai importantă întrebare pe care mi-o puneţi şi care mereu m'a preocupat pe mine.

Diverse cauze m'au împiedecat însă şi numai azi pot să vă îndeplinesc dorinţa Dv., care e şi a mea.

Din chiar momentul când am înţeles clar, acum 20 ani în urmă, cum trebue şi cum poate omenirea să trăiască fericit şi cât de absurd, chinuindu-se, distruge ea generaţiile după generaţii, — eu necontenit am aprofundat cauza primordială a acestei absurdităţi şi distrugeri: la început această cauză îmi părea a fi în întocmirea economică falşă, pe urmă — în silnicia statului, care susţinea această întocmire economică; dar acuma am ajuns la convingerea că principala cauză este învăţătura religioasă falşă, transmisă prin educaţie.

Noi ne-am deprins aşa de mult cu minciuna religioasă care ne cuprinde din toate părţile, încât nu observăm toată oroarea aceia, tot absurdul şi toată cruzimea, de care e pătrunsă învăţătura bisericească; noi nu observăm, dar copiii observă şi sufletele lor sunt ireparabil mutilate din cauza acestei învăţături.

E suficient doar să înţelegem bine ceiace facem predând copiilor noştri aşa zisa „religie", pentru ca să ne cutremure de groază crima săvârşită prin acest învăţământ

Copilul curat, neînşelat încă şi care nici n'a înşelat încă, vine la Dv., om trăit şi posesor, sau putând fi posesor, al tuturor cunoştinţelor, accesibile omului din timpurile noastre, — şi întreabă despre acele principii, după care omul trebue să se conducă în viaţă. Ce-i răspundem noi? Deseori nici nu-i răspundem, ci îi prevenim întrebările, pentruca el să aibă deja răspunsuri gata, pe care i le sugerăm când apar întrebările. Ii răspundem cu o legendă evreească grotescă, incoherentă, deseori pur şi simplu absurdă, dar mai ales

feroce, pe care noi i-o predăm sau după original, sau, ceiace e şi mai rău, în propria noastră redactare.

Noi îi povestim, — sugerându-i că acesta e un adevăr sfânt, — ceiace ştim că nu putea fi şi ceiace nu are pentru noi nici un sens, — şi anume că 6000 ani în urmă o fiinţă ciudată, monstră, pe care noi o numim Dumnezeu, s'a hotărît să creeze universul; l'a creat, a creat şi pe om, şi că omul a păcătuit, fapt pentru care Dumnezeul cel rău l'a pedepsit pe el şi pe toţi descendenţii lui, tot genul uman. Iar pe urmă a ispăşit faţă de sine însuşi suferinţele nemeritate ale genului uman prin moartea propriului său fiu, şi că în viaţă lucrul nostru principal constă în aceia ca să credem în toate acestea.

Nouă ni se pare că aceasta e o nimica toată, ba chiar că e folositor copilului, şi noi ascultăm cu plăcere cum el repetă toate aceste grozăvii fără să ne dăm seama de acea transformare teribilă, — insensibilă pentrucă e spirituală, — care se produce odată cu aceasta în sufletul copilului.

Noi credem că sufletul copilului e *tabula rasa* pe care putem scrie orice voim. Ori, asta nu e adevărat: copilul are o idee obscură că este un principiu al tuturor lucrurilor, acea cauză a existenţei lui, acea forţă sub stăpânirea căreia se află el, -- şi el are despre acest principiu tocmai ideia cea mai înaltă, nedeterminată şi inexprimabilă, dar simţită de întreaga lui fiinţă, ideie care e proprie oamenilor — fiinţe raţionale.

Dar copilului i se spune că acest Principiu nu este altceva decât o fiinţă personală, capricioasă şi extrem de rea, Dumnezeul evreesc.

Copilul are şi o imagină confuză, dar justă, despre scopul vieţii noastre, pe care el îl vede în fericirea dobândită prin comuniunea oamenilor în iubire. Dar lui i se spune că scopul general al vieţii este bunul plac al Dumnezeului cel rău, iar scopul personal al fiecărui om este mântuirea de sine dela pedeapsa şi chinurile eterne, atrase asupra sa de către un om, dar cu care acest Dumnezeu a pedepsit pe toţi oamenii.

Orice copil are şi conştiinţa că datoriile omului sunt foarte complexe şi sunt de natură morală. Dar lui i se spune în schimb că datoriile lui constau mai ales în credinţa oarbă şi în rugăciuni, în pronunţarea unor anumite cuvinte la anumit timp, în primirea unei fărămituri de pâine muiate în vin, care trebue să simbolizeze sângele şi trupul lui Dumnezeu. Nu mai spun nimic de icoane, minuni, povestiri imorale din Biblie, prezentate ca modele, nici despre minunile evanghelice şi despre imoralitatea importanţei atribuite is-

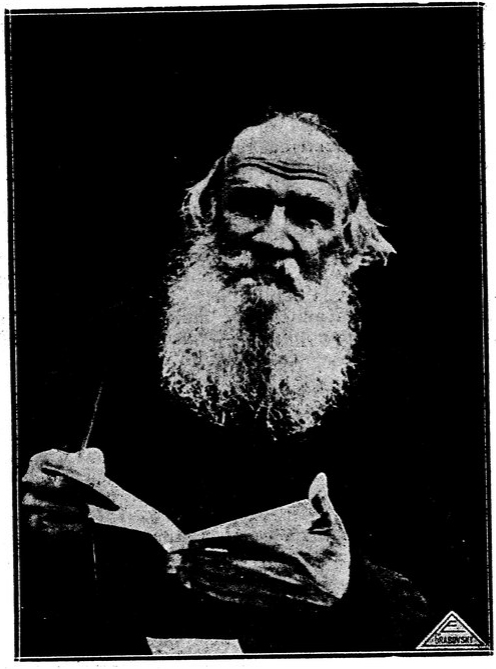

toriei evanghelice: toate acestea s'ar asemăna cu procedeul de a constitui un sistem integral din legendele ruseşti cu eroii legendari Dobrânia, Diuc şi alţii, cu adăogarea lui Eruslan Lazarevici, şi de a propune acest sistem drept adevăr religios...

Nouă ni se pare că acest lucru n'are importanţă, — şi cu toate acestea învăţământul aşa zis al „religiei" e crima cea mai abominabilă pe care ni-o putem închipui. Chinuirea, omorul, violarea copiilor — e o nimica toată în comparaţie cu această crimă.

Guvernele, clasele conducătoare şi stăpânitoare au nevoe de această minciună, de care e legată puterea lor, de-aceia clasele diriguitoare totdeauna sunt pentru permanentizarea acestei minciuni faţă de copii şi pentru menţinerea ei prin hipnoză faţă de adulţi. Dar oamenii care nu vor menţinerea

ordinei sociale falşe, ci dimpotrivă, doresc schimbarea ei, şi mai ales oamenii care doresc binele acelor copii cu care vin în contact, — trebue să stărue din toate puterile lor pentru a salva pe copii de această minciună.

Iată de ce indiferenţa totală a copiilor faţă de problemele religioase şi negaţia oricăror forme religioase, fără a pune în loc o altă doctrină religioasă pozitivă, e totuşi incomparabil mai bună decât instrucţia evreo-bisericească, chiar oricât de perfectă.

Mi-se pare că orice om care înţelege toată însemnătatea transmisiunii unei doctrine falşe, prezentată drept adevăr sfânt, nici nu poate să-şi pună întrebarea ce trebue să facă el, chiar dacă n'ar avea nici o convingere religioasă pozitivă pe care s'o poată preda copilului.

Dacă eu ştiu că minciuna e minciună, sub nici o condiţie nu pot să spun copilului, — care mă ascultă cu toată naivitatea lui credulă, — că minciuna cunoscută mie ca atare este un adevăr sfânt.

Ar fi mai bine dacă aş putea răspunde sincer la toate întrebările la care răspunde minciunos biserica, dar dacă nu pot face aceasta, atunci totuşi nu trebue să dau drept adevăr minciuna cunoscută mie ca atare; cu atât mai mult că ştiu că nu poate să rezulte decât binele dacă mă voiu ţine de adevăr...

Insă nu este just că omul matur n'ar avea nimic de spus unui copil din adevărul religios pozitiv pe care el îl posedă.

Orice om sincer ştie acel bine în numele căruia el trăeşte. Să-l spună deci copilului. Viaţa îi va arăta cum. Va face un bine copilului; în orice caz nu-i va strica.

Eu am scris o cărticică, numită „Invăţătura creştină", în care am vrut să spun cât se poate de simplu şi clar în ce cred eu.

Cartea aceasta a rămas inaccesibilă copiilor, deşi îi aveam în vedere tocmai pe ei când o scriam.

Dacă ar trebui acuma să spun copilului esenţa învăţăturii religioase pe care o consider adevărată, eu i-aş spune că noi am venit în această lume şi trăim în ea nu din voia noastră, ci prin voinţa Aceluia, pe care noi îl numim Dumnezeu. De-aceia ne vom simţi bine numai atunci, când îi vom îndeplini voinţa.

Iar această voinţă divină constă în aceia ca noi toţi să fim în adevăr fericiţi. Pentru a fi fericiţi însă, e un singur mijloc: fiecare să se poarte cu alţii astfel cum ar dori ca şi alţii să se poarte cu el.

Iar la întrebările: care e origina lumii? Ce ne aşteaptă după moarte? — eu aş răspunde la prima întrebare prin recunoaşterea neştiinţei mele şi prin demonstrarea că problema nu e bine pusă (ea nici nu se pune în religia buddhistă, împărtăşită de milioane de credincioşi), iar la întrebarea a doua — aş răspunde cu presupunerea că voinţa Celui ce ne-a trimis pe noi în viaţă pentru binele nostru, ne duce pe noi prin moarte undeva, probabil, către acelaş ţel.

Voiu fi foarte bucuros dacă ideile exprimate aici vă vor folosi

13 Decembrie 1899 **Jasnaia Poliana.**

Câteva observaţii critice cu privire la scrisoarea lui Tolstoi „Despre educaţia religioasă"

Scrisoarea lui L. N. Tolstoi pe care o dăm publicităţii, n'a fost tipărită, după ştiinţa noastră, în nici o ediţie a operelor marelui scriitor şi gânditor rus. Ea nu figurează nici în Ediţiile Sofiei Andreevna Tolstoi, nici în Ediţia Kuşnerev, nici în ediţia lui Marx, cea mai complectă până la războiu, redactată de P. Biriucov. Am putea s'o publicăm sub etcheta de scrisoare inedită. Dar nu suntem informaţi dacă ea nu este inclusă în ediţia comemorativă, tipărită din ordinul guvernului sovietic sub redacţia lui Tchertcov şi Andrei Tolstoi. Părţi din această scrisoare au apărut în „Biografia lui Tolstoi" de P. Biriucov (vol. III. p. 561—562, Berlin 1921 în l. rusă). Iar în întregime scrisoarea a fost răspândită sub regimul cenzurei ţariste, în manuscrise tipărite la maşina de scris.

Se ştie că în ultimii ani ai vieţii lui Tolstoi, în Iasnaia Poliana au fost instalate câteva maşini de scris pentru corespondenţă. In timpul liber, adepţii şi membrii familiei lui Tolstoi transcriau scrierile gânditorului rus a căror publicare era interzisă de către cenzura ţaristă.

O serie de asemenea manuscrise, ne-au fost puse la dispoziţie cu multă bunăvoinţă de către d-l Vl. Cristi, fost ministru, care, în calitate de rudă prin alianţă cu familia Tolstoi, a petrecut în tinereţe, câteva vacanţe în Iasnaia Poliana. Printre aceste manuscrise unele sunt publicate, altele încă nu. Din aceste manuscrise cel pe care-l publicăm e singurul cu caracter pedagogic.

* * *

Publicând această scrisoare, trebue să facem câteva rezerve asupra unor idei cuprinse în ea. Nu vrem să con-

testăm intuiţia genială a „marelui scriitor al ţării ruseşti". Ea a fost dovedită de către Tolstoi şi în scrieri şi în practica educativă.

Dar în ultimul timp al vieţii sale, stăpânit de ideia reformei sufletului omenesc prin religie şi văzând că predica sa a răsunat, dacă nu în pustiu, în orice caz fără să trezească ecouri puternice în inimile tuturor; mai mult încă, văzând că adepţii lui se împuţinează, Tolstoi se gândeşte că predica religioasă trebue să fie adresată, după pilda lui Hristos, copiilor.

Ca orice om care aşteaptă mult de la un lucru, oricât de genial, L. Tolstei atribue sufletului copiilor mai mult decât poate el cuprinde.

Astfel Tolstoi spune că copilul—şi e vorba, după cum vom vedea mai departe de copii de maximum 10—13 ani,—are o idee obscură cu privire la principiul tuturor lucrurilor.

Din practica noastră de educatori noi ştim cât de greu accesibilă e pentru puberi de 15—16 ani ideia metafizică a unei substanţe universale, sau a unui principiu universal al lumii, care să nu fie material.

Chiar admiţând că copiii au această „idee obscură", se pune întrebarea de unde vine ea? Tolstoi afirmă că sufletul copilului nu e „tabula rasa". Afirmarea e în acord cu concepţia sa generală asupra sufletului, care e substanţă spirituală cu o viaţă prenatală şi continuarea vieţii după moarte.

Pe baza acestei concepţii metafizice spiritualiste e uşor pentru Tolstoi să afirme existenţa la copil a unei conştiinţe religioase confuze, obscure, a unei idei despre principiul tuturor bunurilor. Cu alte cuvinte, conştiinţa regioasă la om e primară, e un *datus originar* al vieţii sufleteşti. Ceiace rămâne omului, e numai dezvoltarea acestei idei înăscute în om, aducerea ei la un grad de claritate perfectă.

Iată cum renaşte discuţia ideilor înăscute din secolul XVII şi XVIII. Să mergem pe calea lui Tolstoi, înseamnă să ne întoarcem cu două secole înapoi şi să nesocotim eforturile gândirii filosofice după Des cartes, Malebranche, Leibniz!

Tot din această supoziţie a ideilor înăscute care pot fi numai clarificate prin efortul gândirii personale izvorăşte afirmaţia lui Tolstoi că această „idee obscură" a Principiului tuturor lucrurilor este în acelaş timp şi „ideia cea mai înaltă" despre Dumnezeu *). Şi aici trebue să remarcăm că Tolstoi

*) Tolstoi mai făcuse această identificare într'o scrisoare către Strahov, în 1878: „Miliardele de răspunsuri confuze dar identice" în sufletul omenirii care a fost din străveacuri frământată de probleme religioase „produc răspunsuri precise" (Op. compl. Ed. P. Biriucov 1914, vol. XXI p. 234).

nici nu-şi dă seama câte ecouri carteziene răsună în gândirea sa filosofică: „idei obscure", „ideea cea mai înaltă", cea dintâi idee — la Descartes — după intuiţia lui „Cogito ergo sum", este tocmai ideia Divinităţii, garant al tuturor cunoştinţelor experimentale ca şi raţionale ale omului.

Ne punem însă întrebarea: ce valoare logică are această garanţie? Căci dacă, pentru gândirea speculativă a secolului XVII, Dumnezeu trebuia să fie luat drept garant pentru a face afirmări că ideile cele mai obscure, dar primare, originare sau înăscute, sunt în acelaş timp şi cele mai generale, mai esenţiale şi mai înalte, apoi pentru mintea noastră obişnuită, care nu judecă prin prisma unei iluminări religioase, ci se conduce de principiile identităţii şi al contradicţiei, această apropiere dintre „ideile obscure" şi „ideile cele mai înalte" apare cu totul bizară. Istoriceşte putem înţelege această apropiere, dar din punct de vedere logic ea nu e justificată azi, cum se simţea de altfel şi acum 200 ani în urmă că nu e acceptabilă, căci altfel tot efortul filosofiei nu s'ar fi îndreptat tocmai asupra acestui punct.

Iar întorcându-ne la valoarea afirmării lui Tolstoi din p. d. v. psihologic, trebue să spunem că noi nu venim cu convingerea prealabilă în existenţa unei conştiinţe religioase primare la om. Constatând însă că sufletului omenesc îi este inerentă o tendinţă metafizico-religioasă, şi punându-ne întrebarea de unde vine ea, răspundem că conştiinţa religioasă ca şi toate celelalte conţinuturi ale conştiinţei omeneşti vin parte din intuiţia mediului înconjurător natural, parte din trăirea în sufletul nostru a mediului social şi cea mai mare parte, din educaţia socială a omului.

Omul, individul, după expresia prof. P. Andrei (Concepţia sociologică a cunoştinţii, în „Probleme de Sociologie, Buc. Casa Şcoalelor 1927 p. 170) aduce numai aportul „potenţelor psihice", „dispoziţii către analiză şi comparaţie", care-i dau posibilitatea asimilării ideilor şi combinării lor originale. Aşa dar, conştiinţa religioasă, oricât de rudimentară, nu este antecedentă educaţiei, ci e un efect al acesteia.

Cu atât mai mult că, după însăşi mărturisirea lui Tolstoi opera educativă caută să prevină formarea liberă a ideilor religioase. Dar ne întrebăm: ce poate să fie omul fără această operă educativă prealabilă? Tolstoi ar fi trebuit să prezinte măcar un singur caz de conştiinţă religioasă formată fără nici un fel de influenţă a societăţii şi atunci ne-ar fi convins. Dar asemenea caz nu poate exista. Iar dacă am admite ficţiunea omului necrescut în societate, nu ştim la dreptul vorbind, cu ce s'ar deosebi conştiinţa lui de acea a unui animal superior!

Dar însăşi pretenţia lui Tolstoi ca să se facă o adevărată educaţie religioasă, pentru a nu diforma sufletele copiilor, nu presupune oare că adevărata conştiinţă religioasă se formează prin educaţie corectă, loială, luminată, iar conştiinţa religioasă „mutilată" e rezultatul unei educaţii greşite? Şi atunci, conştiinţa religioasă nu e rezultatul oare al educaţiei? Mai ales că ideia unui principiu al tuturor lucrurilor este implicată în orice sistem de gândire religioasă, oricât de rudimentar sau falş din punctul de vedere al acordului logic dintre ideile sale parţiale, ar fi acest sistem.

* * *

De-asemeni nu se împacă cu datele psihologice afirmarea că naivitatea şi credulitatea copilului sunt cel mai bun teren pentru acceptarea ideilor celor mai înalte despre Divinitate.

Problema Divinităţii e aşa de grea şi de complexă, încât mulţi gânditori au socotit-o ca piatră de încercare a sistemului lor filosofic. Tolstoi însuşi nici nu şi-a pus'o în întregime. Creştinismul a discutat-o mai bine de un mileniu şi jumătate, pe tema aceasta producându-se tragediile despărţirilor şi războaelor confesionale, şi tocmai naivitatea copiilor s'o rezolve?

Ni s'ar putea obiecta: dar Evanghelia? N'a promis oare Hristos copiilor împărăţia cerului? N'a recomandat oare El apostolilor să fie simpli ca copiii?

La aceasta putem răspunde tot cu o întrebare: Simplitatea evanghelică e simplitatea gândirii sau simplitatea şi curăţenia conduitei? Să nu uităm că tot Iisus Hristos recomandă apostolilor să fie înţelepţi ca şerpii,—desigur considerând şarpele ca simbol al înţelepciunii, după cum e acceptat ca atare din veacuri imemorabile.

Insuşi Tolstoi recunoaşte că ideia unei divinităţi ca principiu spiritual şi o expunere pur abstractă a religiei sunt inaccesibile minţii copiilor. El recunoaşte insuccesul „Învăţăturii creştine" în ce priveşte înţelegerea şi asimilarea ei de către copii, cu toate că tocmai pe ei i-a avut în vedere la scrierea acestei evanghelii prescurtate şi purificate.

Tolstoi crede însă că n'a fost destul de îndemânatec la scrierea „Învăţăturii creştine". În 1907 el reia chestiunea. În primăvara acelui an el înfiinţează la Iasnaia Poliana o clasă de vre-o 12 copii, din copiii rudelor şi ai ţăranilor din sat, în vârsta între 10—13 ani.

Fiica sa, Alexandra, povesteşte astfel despre înfiinţarea acestei clase.

„Doric Suhotin, fiul vitreg al surorii mele Tania, era un copil fermecător, foarte blând, dar fără voinţă. El lucra

slab. Deseori tatăl meu îl privea drept în ochi: „Doric, tu-ţi faci rugăciunea"? Doric lăsa în jos ochii săi mari şi negri, roşia şi şoptea: „Da, eu mă rog".—„Dar cum?"—„Eu spun Tatăl nostru, — Mulţumim ţie Doamne, Preasfânta Născătoare".—„Şi tu nu ţi-ai alcătuit rugăciunile tale?"—El tăcea tulburat. Tatăl meu deseori îi vorbia lui despre rugăciune, despre bunătate faţă de animale, despre Dumnezeu. Lui Doric au început să-i placă aceste conversaţii".

„Copiii de ţărani veniau din sat să ceară cărţi tatălui meu. Acesta vorbia cu ei despre cele citite. Puţin câte puţin, aceste convorbiri s'au dezvoltat şi transformat într'un adevărat învăţământ. Astfel s'a realizat ideia tatălui meu pentru care nu mai erau esenţiale cunoştinţele formale, scrierea şi calculul, ci tocmai educaţia morală şi religioasă. Printre materiile de învăţământ el nu preda decât geografia". (Alex. Tolstoi. Ma vie avec mon père. Paris 1933. p. 200).

De data aceasta Tolstoi nu mai făcea învăţământ fără program, ca în 1862. „El se pregătea pentru lecţiuni, scriind într'un carnet sau pe foi volante tot ce avea intenţiunea să dezvolte în clasă" (Idem p. 201).

Dar în jurnalul său la 17 Martie 1907 el notează: „In ultimul timp n'am făcut altceva decât să dau lecţiuni copiilor. Cu cât merg mai departe, cu atâta văd mai mult dificultăţile sarcinei şi în acelaş timp scontez mai mult succesul. *Tot ceia ce am făcut până acum nu este probabil ceia ce trebue. Ieri am organizat două clase: acuma mă ocup de cei mai mici*". (Ibidem).

Din acest citat se vede de ce greutăţi se lovia Tolstoi: dacă cei mai mari puteau prinde învăţăturile lui—de astă dată, după cum vom vedea mai jos, predate după alte principii decât cele preconizate de el în scrisoarea discutată,—apoi cei mai mici se vede nu prea înţelegeau, cu toată prezenţa în sufletul lor a „ideii celei mai înalte" despre divinitate!..,

* ** *

Greutăţile predării după metoda preconizată de Tolstoi şi încercările nu tocmai reuşite făcute de el însuşi sunt explicabile. Mintea copilului până la 14 ani nu prinde abstracţiile decât cu mari dificultăţi. Nu e nevoe să ne oprim asupra acestei constatări devenite banală. Ea nu poate fi infirmată, pentrucă e o constatare de fapt.

Numai un om ca Tolstoi putea să încerce a nu ţine seamă de ea. Căci Tolstoi, după o caracterizare a lui Dostoevski, face parte din acea categorie de oameni care văd

numai drept înaintea ochilor, iar lucrurile ce stau mai la o parte nu le văd şi sunt în stare să le nege. La aceasta Tolstoi ajunge din cauza tendinţei sale către simplificare.

Pentru reuşita ideii sale religioase, pentru a fi consecvent în negarea oricărui cult exterior, pentru a transforma religia plină de simboluri concrete într'o metafizică purificată de orice element material, - Tolstoi e gata să răpească orice farmec trăirilor religioase ale copiilor!

Noroc că artistul Tolstoi e mai comprehensiv. In povestirile sale religioase pentru popor el a urmat mai de aproape exemplul Fiului lui Dumnezeu. Căci din aceste povestiri nu lipsesc nici sfinţii, nici arătările în chipuri ale lui Dumnezeu, nici chiar dracii. Evident, Tolstoi le întrebuinţează pentruca prin povestiri întreţesute de elemente concrete să ilustreze o idee. Dar tot aşa a procedat şi Isus Hristos prin parabolele Sale, din care omenirea întreagă, dar mai ales copiii, aproape două milenii învaţă principiile moralei creştine.

De altfel încercarea de a preda copiilor învăţătura creştină n'a rămas fără urmări pentru Tolstoi. „Invăţătura lui Hristos expusă pentru copii" (1908), compusă ca urmare a ultimei perioade de activitate pedagogică din partea lui Tolstoi, nu se mărgineşte la expunerea unor principii abstracte de metafizică şi morală,—aşa cum face în „Invăţătura creştină", ci dramatizează povestirile evanghelice prin dialoguri şi discuţii, păstrează aproape toate parabolele lui Hristos şi recurge peste tot la elemente sensibile, concrete, materiale, pe lângă că acordă loc însemnat şi mişcătoarei istorii evanghelice a lui Isus Hristos, a cărei importanţă în scrisoarea despre educaţia religioasă o contestă.

Iată deci cum ideile aşa de net expuse în scrisoarea de mai sus, sunt corectate mai târziu de către Tolstoi sub imperiul constatărilor de fapt în timpul contactului pedagogic cu copiii.

* * *

Totuşi, scrisoarea lui Tolstoi are şi părţi foarte bune. In primul rând, ea trebue să aibă pentru educaţia religioasă aceiaşi importanţă ca şi toată filosofia religioasă a lui Tolstoi precum şi mişcarea produsă de el, pentru întreaga viaţă religioasă a lumii ortodoxe.

Toată atitudinea lui Tolstoi a fost o reacţiune viguroasă contra formalismului vieţii religioase, contra predominării cultului religios faţă de conţinutul interior, faţă de trăirile sufleteşti ale vieţii religioase.

Viaţa religioasă, ca orice domeniu de viaţă socială, oscilează între doi poli extremi: naşterea unei spiritualităţi

religioase noi şi cristalizarea ei definitivă în forme fixe ale cultului religios şi ierarhiei bisericeşti. Anumite manifestări externe şi sociale ale stărilor religioase interne se transformă în instituţiuni, care devin tradiţionale, cu vreme pierzându-şi însă sensul iniţial. Şi atunci intervine o nouă mişcare spirituală care sfarmă formele materiale vechi, pentru a se cristaliza la rândul ei în alte instituţiuni religioase. Lupta dintre romantism şi clasicism se dă şi pe terenul religios.

Ultimele secole ale creştinismului au constituit mai mult o epocă a domniei riturilor şi ierarhiei bisericeşti. Dar pe când catolicismul a căutat mereu să reînciască sensul interior al vieţii rituale printr'o intensă operă de propagandă religioasă şi printr'un strâns contact între cler şi credincioşi, astfel încât reînoirea religioasă se produce sub îndemnul şi diriguirea ierarhiei bisericeşti,—în biserica ortodoxă orientală, cu rari excepţii individuale, nici măcar nu s'a schiţat vre-o mişcare colectivă, sobornicească, bisericească, pentru o adâncire şi reînoire a vieţii religioase.

Totul aci rămâne îngheţat, ca în împărăţia somnului din poveste, timp de veacuri, totul rămas la formele vechi al căror conţinut s'a evaporat, s'a uitat. Nicăeri nici o încercare de a ieşi din inerţie, de a vivifica formele cultuale ale vieţii religioase şi de a schimba centrul de greutate asupra sensului interior al vieţii religioase.

A trebuit să vină laicii pentru a face un efort de gândire religioasă. Dar încercările lor au rămas izolate şi fără mare răsunet în masele credincioşilor. Filosofii religiei ortodoxe—Kireevski, Homiacov, Dostoewski, Soloviev, Leontiev, Berdeaev, Karsavin etc., sunt simpli particulari, nu feţe bisericeşti. Ei nu lucrează nici măcar în numele ierarhiei bisericeşti, cu atât mai puţin în numele vre-unui consiliu, neconvocat în lumea ortodoxă de-atâtea secole! (La noi, e acelaş lucru. Nu e ciudat oare că în timp ce unii laici îşi frământă mintea cu chestiuni religioase, majoritatea feţelor bisericeşti, mai ales cele mai înalte, se flatează numai cu titlurile catolice de „prinţ al bisericei!").

Pe aceiaşi linie a mers şi Tolstoi, cu mai mult răsunet decât alţii. Tendinţa generală şi la el este ridicarea demnităţii, culturii şi moralei creştine şi căutarea şi aflarea divinităţii aducătoare de pace în sufletele moderne, stăpânite de nelinişte şi tulburare crescândă.

Numai că Tolstoi a luat o poziţie extremă faţă de „marele vinovat" pentru stagnarea vieţii religioase şi pentru înstăpânirea demonului materialist pe pământ, faţă de ierarhia bisericească, trăgând concluzii extremiste şi sărind astfel peste cal, căci ajunge la negarea bisericei, cu toate că în atâtea locuri din scrierile sale religioase recunoaşte necesi-

tatea comunităţii religioase a oamenilor, care, evident însă, nu poate exista pur şi simplu ca o stare internă a credincioşilor, ci fatal se manifestă totdeauna în forme instituţionale ale ierarhiei bisericeşti...

Există un paralelism perfect între critica vieţii religioase pe care o face Tolstoi şi critica educaţiei religioase din scrisoarea publicată. In această scrisoare Tolstoi pune problema pedagogică a accentuării elementului spiritual în formarea ideilor despre divinitate şi a preponderenţii elementului moral, faţă de care pedeoparte să nu fie contrare credinţele metafizice şi care pe de altă parte să nu fie în dezacord cu scopul principal al religiei - salvarea omului, liniştea lui sufletească. Căci, în adevăr, presupunerea existenţei unui Dumnezeu, a cărui Bunătate e infinită, nu se împacă cu poveştirile biblice despre Iehova care pedepseşte, omoară şi loveşte uneori oameni nevinovaţi. Asemenea afirmări nu dau o idee superioară despre divinitate, fiinţă perfectă şi nu corespund exigenţelor unui ideal moral suprem. In acelaş timp, menţinerea şi cultivarea în sufletul credincioşilor de afirmaţiuni contradictorii ca din exemplul dat de Tolstoi, nu e de natură a introna liniştea şi mulţumirea religioasă în spirite. Formarea convingerii religioase superioare şi determinarea conduitei prin această convingere,—iată ce trebue să fie urmărit mai mult în educaţia religioasă, decât deprinderea formală cu mişcările şi procedeele rituale exterioare. Suflete religioase, din care pot să izvorască anumite manifestări externe, dar nu practici religioase fără fondul intern corespondent, iată exigenţa supremă a religiei.

E o problemă ce se pune mai ales acuma, decând şi în şcoala primară educaţia religioasă cade în sarcina preoţilor-catiheţi. Când institutorii se ocupau şi de educaţia religioasă a copiilor, deseori se întâmpla că lecţiunile se transformau în simple povestiri istorice sau lecţiuni de morală laică. Bucăţile religioase din cărţile de citire deseori erau denaturate faţă de textele biblice, la care institutorii nu aveau obiceiul, din nefericire, să recurgă, cu toată frumuseţea lor.

Azi, preoţii vin în faţa copiilor cu prestigiul hainei sacerdotale, aducând în şcoală deja prin aceasta mai multă atmosferă de religiozitate, când duc şi o viaţa creştină exemplară. Vin şi cu o cunoaştere mai exactă a textelor biblice de care se pot folosi.

Dar în schimb, printr'o diformare profesională, vin şi cu inclinaţia de a exagera elementul ritual din religie, care nu-şi mai conservă valoarea lui: aceia a unui mijloc de expresie a sentimentelor şi convingerilor religioase, ci devine un scop de sine stătător în viaţă religioasă, introducându-se

astfel o spărtură adâncă în unitatea trăirilor interne şi a manifestărilor externe religicase. E o problemă asupra căreia atragem o deosebită atenţie preoţilor-catiheţi.

* * *

Un alt aspect al scrisorii lui Tolstoi, pe care ţinem să-l relevăm în mod deosebit, este acela al acordului religiei cu starea cunoştinţelor actuale. Evident, noi nu ne gândim la reforma religiei şi nici la necesitatea raţionalizării Evangheliei, cum a făcut Tolstoi, sau chiar necesitatea raţionalizării Bibliei.

Dar ne punem întrebarea, dacă e oportun, pentru scopuri educative, să li se predea copiilor, de pildă, istoria biblică a creaţiunii lumii? Căci acesta e unul din capitolele cele mai slabe a educaţiei religioase, care dă ocazia apoi ca în sufletele puberilor ce încep a se iniţia în teoriile ştiinţelor naturale, să se producă un conflict fatal şi tragic, din care deobiceiu nu religia câştigă.

Iată dece, fără să mergem după Tolstoi până la ultimele consecinţe logice, ne exprimăm convingerea că trebue evitată predarea în şcoală a tuturor afirmărilor biblice în contradicţie cu constatările ştiinţifice. Numai când sufletele tinerilor sunt suficient pregătite pentru o înţelegere religioasă mai cuprinzătoare, atunci se poate supune studiului lor şi acele părţi din Biblie ce nu corespund cunoştinţelor actuale, ajutându-i să le interpreteze prin metoda istorică.

* * *

Rândurile acestea le-am scris nu numai pentru institutori. Obiecţiilor noastre faţă de textul scrisorii lui Tolstoi, ca şi relevării meritelor lui pe tărâmul adâncirii şi răspândirii ideilor religioase, am dat o extindere ceva mai mare atât din dorinţa de a fi obiectivi, cât mai ales din dorinţa de a reabilita memoria gânditorului rus în faţa forurilor noastre bisericeşti din Basarabia, deprinse să privească pe Tolstoi prin prisma conflictului său cu Sinodul rusesc şi a excomunicării pronunţate de către acesta.

Trebue să ţinem seamă de faptul că această excomunicare a lui Tolstoi *nu s'a făcut de către un consiliu bisericesc ecumenic sau local, special convocat pentru discutarea cazului său, aşa cum se făcea în vechime.*

Nu vreau să spun prin aceasta că biserica noastră românească are dreptul de a se desolidariza de actul Sinodului ţarist, în care Pobedonoştev, duşmanul de moarte al lui Tolstoi, dicta mai mult decât un patriarh. Spunem atâta: că comu-

nitatea ortodoxă ca atare, în întregime, n'a discutat cazul lui Tolstoi.

Iată de ce pentru biserica românească *încă* nu trebue să primeze aprehenziunile ortodoxiei ruseşti faţă de Tolstoi.

Biserica apuseană are o altă cale, foarte înţeleaptă. Când un scriitor în corpul scrierilor sale face afirmaţiuni contrare dogmelor catolice, aceste scrieri sunt cenzurate şi interzise sau în parte sau în întregime. Scriitorul însuşi nu este excomunicat, fiindcă se consideră că numai Papa nu poate greşi, şi încă numai în afirmările dogmatice *ex catedra.*

Biserica rusă a luat o măsură extremă şi astfel şingură şi-a tăiat calea reconcilierii. Tolstoi n'a mai primit nici una din propunerile ce i s'au făcut ulterior. Şi atunci ce prestigiu poate păstra biserica aceia care excomunică pe cineva şi pe urmă îl roagă să se împace cu ea ?

Iată de ce încă odată insistăm ca biserica ortodoxă românească, să considere cazul lui Tolstoi cu mai multă obiectivitate. Şi atunci, ceia ce e bun din scrisul lui, totdeauna sincer, să ne poată da sugestii utile pentru viaţa noastră religioasă.

V. Harea

PRIVELIŞTI ŞCOLARE

Micii paosionari ai „Casei Copilului" din Chişinău în timpul lecţiei.

Învățătoarele în control?

In numărul trecut al revistei noastre, distinsul profesor d. V. Harea a schițat în câteva idei posibilitatea intrării învățătoarelor în serviciile de control, argumentând și conchizând în acelaș timp că prin prezența acestora în control s'ar aduce reale foloase învățământului.

Natural, este o părere a d-lui Harea și orice om de bună credință respectă părerile altora, mai ales când ele emană dela persoane autorizate.

Articolul d-lui profesor Harea a stârnit și desigur că va mai stârni încă discuții asupra acestei probleme complicate și complexe.

Că după războiu, un număr apreciabil de învățătoare funcționează în învățământul primar - având studii universitare, aceasta nu ne îndrituește să credem că e un motiv că acestea pot corespunde cu mai multă temeinicie rolului de organe de control în învățământ. Trebuie să fim drepți: când au păsit pragul universităților nu s'au gândit că ar intra vreodată în învățământul primar. Că azi funcționează cot la cot cu noi, au făcut-o pentrucă n'aveau altă posibilitate față de anumite împrejurări, să ocupe locuri în alte ramuri de activitate mai productivă. Acesta e adevărul. Dar, admițând cazul că învățătoarele ar fi accesibile în controlul învățământului, de unde, mă rog pretențiunea că tocmai licențiatele sunt cele preferate? Că ar poseda o mai bogată cultură decât colegele lor cu școală specială? Aceasta ar fi o presupunere. Slavă Domnului, avem atâtea învățătoare — licențiate — cotate ca slabe elemente în învățământ, tocmai pentrucă la bază nu au o școală specială. Și apoi, ca să fii un bun element în control, se cere în primul rând să ai o experiență didactică, experiență care nu se poate căpăta decât prin activitatea de ani pe ogorul școalei.

Căutând să se justifice prezența învățătoarelor în control, se obiectează că unele învățătoare abuzează în chip nepermis de bunăvoința excesivă a organelor de control—bărbați.

Foarte bine fac, atâta timp cât în acele organe de control învățătoarele văd niște tâmpiți.

„Învățătoarele numite în control vor inspecta numai pe învățătoare"—părere emanată de d. Harea. Pentruce? Care e criteriul? Pentru motivul că bărbatul român are o anumită concepție față de capacitatea de lucru a femeei? Sau—pentru motivul că programul de lucru manual și al gospodăriei la fete diferă de cel al băeților? Slabe argumente. Bărbatul român a apreciat întotdeauna femeia și e drept—a apreciat-o la justa ei valoare. Femeia română e o neîntrecută soție, o ideală mamă pentru copii, o admirabilă gospodină și o eminentă învățătoare, — bineînțeles la catedră.

D-l Harea preconizează că pentru ajungerea scopului, învățătoarele trebue să îmbrățișeze această chestiune și să lupte pentru ea. O mică statistică și vă rog să fiu crezut pe cuvânt: am stat de vorbă cu 64 învățătoare în decurs de două săptămâni, atacând această chestiune.

Rezultatul: din cele 64 colege, una singură—cu 4—5 ani de învățământ—s'a găsit să susțină într'o măsură oarecare, problema ridicată de d. Harea și aceasta fără o argumentație temeinică.

Cele dintâi s'ar împotrivi însăși învățătoarele, dacă ferească Dumnezeu, s'ar găsi cineva care să legifereze intrarea acestora în controlul învățământului. Învățătoarele noastre nu sunt dornice să umble pe coclauri și ar fi cele mai nenorocite când ar ști că trebuie să fie inspectate de colegele lor,

Dar pentrucă problema comportă multă, foarte multă discuție, în numărul viitor al revistei voiu arăta pentruce anume motive învățătoarea nu poate deține un oficiu în controlul învățământului.

P. Crihan

Corectarea defectelor de limbagiu

după metoda d-nei Montessori

Ori ce defect de limbagiu este datorat în cea mai mare parte unor cauze organice, patologice; dar de multe ori ele se datoresc şi unor defecte funcţionale, cari se capătă în timpul formării limbagiului, din cauza pronunţării greşite a unora dintre sunetele ce alcătuesc cuvintele.

Deci defectele pronunţiei la copil, sunt defecte normale în genere şi întreaga această categorie de imperfecţiuni, datorite stadiului de desvoltare a copilului, se grupează sub numele de: *„blezitate"*.

Astfel sunt: *sigmatismul*, sau imperfecta pronunţare a lui *s*, *rotacismul* imperfecta pronunţare a lui *r*, *gamacismul* a lui *g*, iotacismul a tuturor sunetelor guturale etc.

Mai sunt unii copii cari pronunţă prea moale labialele sau omit sunetul cu care se începe cuvântul.

Toate aceste defecte de limbagiu, dacă nu sunt corectate la timp, rămân ca defecte statornice pentru toată viaţa. De multe ori aceste defecte se traduc şi'n limbagiul grafic. Şi dacă ne gândim la inferioritatea în care se găseşte un om, cari este lipsit de un limbagiu articulat şi grafic corect, trebuie să căutăm prin toate mijloacele a corecta din timp greşelile ce se observă la copil.

Pentru corectarea şi perfecţionarea limbajului se cere multă răbdare şi lungi exerciţii.

La şcoala din Călăraşi-gară, unde funcţionez ca învăţător, jumătate din elevii clasei II-a, clasă cu care lucrez, sunt evrei. Mai mult de 50% din ei, au imperfecta pronunţie a lui *r* (rotacism), alţii au imperfecta pronunţare a lui *s*, pe cari-l pronunţă *ş*. Câţiva din ei, între cari şi doi creştini,

omit din cuvânt sunetul *r*, (grafic n'au această greşeală).

Pentru corectarea acestor defecte, am introdus metoda preconizată de d-na Montessori.

Metoda consistă în obţinerea unei tăceri absolute un anumit timp, prin mijloacele recomandate de pedagogie, pentru a procura repausul organelor de articulare, apoi urmează repetarea sunetelor izolate, fie consoane sau vocale. Această metodă este o foarte bună gimnastică de corectare a pronunţării.

a) Exerciţii de atenţie şi exprimare

Tăcerea se învaţă—spune d-na Montessori—prin aşa numitul joc al tăcerii.

Învăţătorul stă în picioare în mijlocul sălii de clasă, ridică un deget în sus, în semn de tăcere şi nu-l coboară decât atunci când în clasă e perfectă linişte.

Copiii stau nemişcaţi şi încântaţi ca de un adevărat succes al lor. In această linişte învăţătorul zice: „Acum nu mai e nimeni în clasă... Copiii au eşit afară. Când tăcerea e absolută se zice copiilor: „Inchideţi ochii, răzimaţi-vă capul uşurel pe braţe". In acest timp înv. pronunţă un nume de natură concretă ex. carte, pălărie, etc. (pentru pronunţia lui r) scaun, şosea etc. (pentru pronunţia lui s). In urmă se indică un copil prin punerea mâinii pe cap, pentru a pronunţa cuvântul. Clasa trebue să ghicească cine a pronunţat. In felul acesta copiii care nu pronunţă bine pe *r* sau *s*, ori care omit sunetul *r* din cuvânt, se vor strădui a fi cât mai corecţi în exprimare, pentru a nu fi bănuiţi de colegii lor.

b) Exerciţii de limbagiu grafic

Se prezintă un obiect concret şi se îndeamnă copiii pentru a-l denumi. Se analizează fiecare sunet al cuvântului şi punem pe copii să le repete separat în diferite feluri, mai întâi verbal, apoi în scris.

Prin repetarea acestor exerciţii un timp ceva mai lung se evită producerea de noi greşeli şi se ocazionează buna desvoltare a limbagiului la copii, la vârsta în care se stabilesc mecanismele sale.

D. Gane

Muzeul Științific din c. Cojușna j. Lăpușna [1]

Pentru momentul de față mă voi opri asupra colecției științifice a învățătorului doctorand A. A. Arvat dela școala primară din com. Cojușna jud. Lăpușna.

D-l Arvat încă din copilărie simțea o deosebită atracție față de domeniile Științelor Naturale. Mai târziu, fiind învățător, acest interes și înclinațiune iau un avânt mai mare: în orele libere citește cărți și tratate de Științe Naturale și cercetează flora, fauna și depozitele geologice ale regiunilor în care trăiește.

Toate acestea însă nu-l satisfac: sufletul cere o expansiune mai largă. De aceea intră la universitate (Univ. Iași) și-și obtine, cu mare succes, licența în Științe Naturale. D-l Prof. Al. Popovici (Univ. Iași) apreciind mult calitățile d. Arvat îi propune să studieze, pentru teza de doctorat, „Flora județului Lăpușna. De aceleași aprecieri se bucură și la ceilalți profesori; iar mult regretatul Prof. I. Borcea—mort la datorie vara trecută, cu ocazia unor cercetări științifice,—l'a luat pe d. Arvat la stațiunea maritimă dela Agigea (Dobrogea) și-i a dat tot concursul ca să studieze flora M. Negre.

Cercetările d-lui A. Arvat, ca licențiat, capătă un caracter pronunțat științific. Un interes deosebit este îndreptat pentru studierea regnului vegetal, lucrând mult, în timpul liber de

[1]) Partea întâia a acestui articol V. în numărul precedent al acestei reviste pp. 25—26.

şcoală, atât pe teren (prin judeţ, dar şi prin alte regiuni ale ţării), pentru colectare—ierbarizare—de material, cât şi în camera lui de lucru.

Camera îi este amenajată într'un adevărat laborator, cu toate că pentru aceasta a fost nevoit să reducă spaţiul locuinţei familiei sale. In lungul pereţilor stau înşirate mai multe etajere mari, înalte, pentru ierbarii (V. fotografia din text); altele pentru colecţii zoologice, paleontologice (geologice) sau pentru cărţi. Cele câteva mese mari şi lungi sunt pline, deasemenea, cu material botanic. Pereţii liberi sunt tapisaţi cu numeroase planşe din anatomia plantelor, mai ales a structurii ovarelor florilor, polinizaţiei şi fecundaţiei ovulelor.

Majoritatea cărţilor din biblioteca d-lui Arvat tratează diferite domenii ale regnului vegetal, şi-i dau oarecare posibilitate să-şi determine majoritatea plantelor ce le colectează. Graţie microscopului poate să pătrundă şi în multe taine din anatomia plantelor.

In colecţia zoologică figurează multe animale (vertebrate şi nevertebrate) colectate personal de învăţătorul A. Arvat prin Basarabia, prin M-ţii Carpaţi sau la mare (M. Neagră). Acea paleontologică cuprinde fosile, mai ales de prin judeţul Lăpuşna; aci vedem cochilii de Molusce terţiare (sarmatice), măsele de Mamut, de Rinocer etc.; dar un interes ştiinţific deosebit ne oferă nişte impresiuni de frunze de Carpen (?) pe calcarul din carierele dela Ghidighici [1]). Până acuma o atare floră nu era cunoscută în sarmaticul din jurul or. Chişinău.

Colecţia botanică este partea cea mai bogată şi cea mai importantă. Ea cuprinde plante mai ales din jud. Lăpuşna, căci învăţătorul Arvat şi-a propus să studieze flora acestui judeţ din punct de vedere al felului de plante ce le are, cât şi din acela al fitosociologiei—asociaţiunilor—ce există între plante. E o operă care a cerut şi va cere muncă multă, începând în fiecare an cu primele zile de primăvară şi până toamna târziu.

---

[1]) Atare piese fitopaleontologice, din aceleaşi cariere, am obţinut şi eu prin excursiunile mele din primăvara an. 1932.

In ierbarul d-lui Arvat figurează multe plante foarte rare nu numai pentru flora Basarabiei, dar chiar pentru teritoriul întreg al ţării noastre.

Dar un interes deosebit ne oferă plantele cari au fost găsite pentru prima dată în România, de către învăţătorul A. Arvat.

Acestea sunt: *Euphorbia valdevillosocarpa* şi *Jva xanthifolia*. Prima a fost găsită chiar pe teritoriul com. Cojuşna. Impor-

Un colţ din colecţia ştiinţifică a învăţătorului A. A. Arvat din com. Cojuşna
(Foto — Dr. Moroşan)

tanţa plantei *Euphorbia valdevillosocarpa* este foarte mare prin faptul că-i o specie nouă nu numai pentru flora Basarabiei—României, dar în genere,—pentru flora universală. Or, o atare descoperire este un eveniment: nu arare-ori se întâmplă că botanişti cu renume lucrează, studiază o viaţă întreagă descoperind, spre satisfacţia lor, de abia un număr de 3—10

specii noui. Euphorbia aceasta este înrudită cu *Euph. villosa.* Face parte din familia *Euphorbiacee* [1]).

A doua — *Jva xanthifolia* — este o plantă adventivă din familia *Compozeelor.* Ea a fost găsită în Septembrie 1935 în regiunea gării Vasile Lupu (malul Prutului) şi la Cornești, pe locuri necultivate. In genere planta aceasta se consideră că-i caracteristică trifoiştelor din Statele Unite. Ea a fost descrisă, în colaborare cu D-l Prof. Al. Borza (dela Univ. din Cluj), într'o publicaţie specială, apărută în Buletinul Grădinii Botanice şi al Muzeului dela Universitatea din Cluj (vol. XV No. 1—4 pag. 186, din an. 1935). A mai descoperit multe subspecii şi varietăţi; în curând vor apărea în publicaţii.

Invăţătorul Arvat studiază şi ierborizează plante nu numai pentru diferite publicaţiuni personale (în curând va apare lucrarea „Cyperaceele din jud. Lăpuşna" [2]), dar şi pentru *„Flora Romaniae exsciccata"*, adică „Flora uscată a României". Pentru aceasta, fiecare specie interesantă de plantă este strânsă, uscată şi preparată în zeci de exemplare. Le trimite Institutului Botanic din Cluj, de sub direcţia savantului nostru botanist D-l Prof. A. Borza. Plantele din *„Flora Romaniae exsciccata"* sunt distribuite diferitor instituţiuni ştiinţifice similare din streinătate, care — în schimb — ne trimit plantele interesante din ţările lor. In felul acesta se strâng şi se măresc legăturile de prietenie între grupe de savanţi din diferite state; atare prietenii, foarte adesea, conduc la prietenii dintre popoare şi deci la o pace mult dorită.

O colecţie de plante cu boli criptogamice a trimis'o, spre studiere, d-lui Prof. Tr. Săvulescu dela Instit. Agronom. Bucureşti, care este specialistul nostru phitopatolog. Prin

---

[1]) Euphorbia valdevillosocarpa Arvat et Nyárády, în *Bul. Grădin. Botan. şial Muz. Bot. dela Universit. Cluj.* vol. XV. p. 189 1935 Cluj.

[2]) Vara trecută d-l Arvat a lucrat sub auspiciile Institutului Social Român din Basarabia în echipa monografistă din Nişcani jud. Lăpuşna. A studiat şi va publica o lucrare despre „Plantele medicinale şi plantele ornamentale din com. Nişcani".

aceasta, deci, se contribuie şi la cunoaşterea bolilor de plante, atât de păgubitoare agriculturii noastre.

Învăţătorul Arvat, în urma invitaţiei D-lui Prof. Al. Borza, a petrecut, în ultimele două veri, câte mai multe săptămâni la Institutul Botanic din Cluj. De aci, împreună cu D-l Prof. Borza şi cu asistenţii D-sale a participat în mai multe excursiuni botanice prin Munţi [1]). In urma propunerii D-lui Prof. Iuliu Prodan dela Acad. Agricolă din Cluj a început să recolteze pentru studii speciale Cuscutele şi Hieraceele noastre.

—Atenţia şi donaţiunile de diferite lucrări ştiinţifice ale D-lor Prof. Al. Borza, Iul. Prodan, Tr. Săvulescu şi a altor botanişti, îmi place să fiu sigur, determină d-lui Arvat o satisfacţie sufletească mare. Acestea servesc pentru crişicine, drept o mărturie frumoasă despre aprecierile savanţilor noştri botanişti.

Iată, deci, o dovadă modestă ce poate face un om, un învăţător dela sate, fără ca — prin nimica — să sufere educaţia copiilor.

Din contra: copiilor li se dau îndrumări şi despre importanţa ştiinţifică şi economică a diferitelor obiecte pe lângă care sunt deprinşi să treacă cu un indiferentizm absolut nu numai copiii de ţărani şi părinţii lor, dar chiar — adesea — şi multe alte persoane ce poartă titlul de intelectuali sau au, cel puţin, pretenţiunea de a fi socotiţi ca atari.

Dar, trebuie să accentuez că, pentru a atinge şi a se menţine în sfera în care se găseşte astăzi învăţătorul A. Arvat, el a avut nevoie de sforţări mari ce rivalează cu abnegaţiunea. Or, oamenii cu atari aptitudini se impune să fie preţuiţi, amenajaţi, căci, după cum s'a exprimat ilustrul nostru savant D-l Prof. I. Simionescu dela Univ. Bucureşti:

---

[1]) In unele excursiuni ce le-a făcut D-l Prof. Borza în vara an. 1935 prin Basarabia, a participat şi D-l Arvat; cu această ocazie a contribuit la descoperirea unor plante foarte interesante. V. citări în „Contribuţiuni la flora Basarabiei" de Al. Borza. *Bul. Grăd. Bot. şi al Muz. Bot. Univ. Cluj.* vol. XV 1935 p. 233.

„Tineri cari să se sacrifice pentru cercetări ştiinţifice, îndurând mizeria, se întâlnesc tot mai rar căci prea ademenitoare sunt tot soiul de alte îndeletniciri, mai rentabile unele, dacă nu mai uşoare“ [2]).

De aceea consider că învăţământul primar, trecând pe d-l Arvat în alte condiţiuni de muncă, de ex. la oraş, ar putea să câştige foarte mult, utilizându-i toate forţele şi competinţa lui atât în chestiuni de muzeologie şcolărească, cât şi în acea pur ştiinţifică.

In acelaş timp, o atare încurajare va servi ca un frumos stimulent şi pentru alţi dascăli al căror idealizm, din cauza meditaţiunilor speciale — cunoscute de noi toţi — şi stărilor lor sufleteşti, se găseşte sub o continuă înăbuşire.

Prof. Dr. Moroşan Nic. N.

[2]) A se consulta Necrologul Dr. Th. Văscăuţanu, scris de Prof. I. Simionescu în *Bul. Soc. Stud. in Şt. Natur.* An. IV 1933 p. 126 sq. Bucureşti 1934.

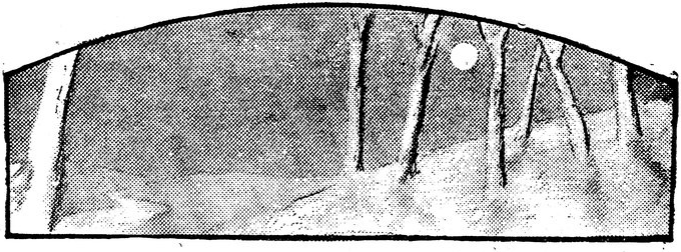

Sfârşit de an

Cu anul, de bătrân ce 'n vis se 'ncurcă —
Imi sboară gândul spre căsuţa mică:
Şi parcă văd pe jupâneasa Su·că,
Alături de firava mea bunică.

De iţele tradiţiei se ţin
Prea vechile colinde şi hăitul
Şi toată bucuria e în vin
In casele luate de-a săritul.

Azi, urma gurii mele, pe icoană,
De buzele bunelului s'a şters
Şi lumânarea, pusă pentru mană,
Se scutură cu nimb de-argint în vers.

In spartul nopţii „prada" când se'mparte,—
Zadarnic aşteptaţi să mă vedeţi:
Azi, strălucirea vieţii are-o parte
Mai vajnică a bieţii tinereţi.

Sunt beat de gândul c'o să vin la voi
Şi-o să ne spunem printre 'mbrăţişări
Tot ce s'a întâmplat dela război
Şi toate ce se aud sub patru zări.

Cuprinşi, ca din senin, de duioşie
Şi bucuraţi de noua revedere,
Ne-om săruta din datină şi mie
Taria sufletului mi se cere.

N. F. Costenco

Anchetele noastre

Cum ar trebui organizată întreţinerea materială a şcoalei primare?

Răspunsul colegului V. A. Puşcaşu—Rezeni

Ingrijirea materială a şcoalei va trebui să treacă pe seama judeţului şi anume:

Cota şcoalei să fie 25% din venitul comunei din care: 16% pentru întreţinere, 4% pentru reparaţie şi 5% pentru manuale didactice şi ajutorarea copiilor săraci. Ea trebue depusă la Administraţia Financiară pe seama Economatului Şcolar ce va funcţiona pe lângă Revizoratul Şcolar.

Economul şcolar va fi ales de Adunarea Generală învăţătorească pe timp de 2 sau 3 ani. Economul va emite ordonanţele de plată, contrasemnate de Revizorul Şcolar, pe numele directorilor sau pe direcţiunile şcolilor. Asociaţia Invăţătorilor, într'una din adunări, va stabili criteriul după care se vor distribui sumele, fie după numărul posturilor, a sălilor de clasă etc.

Plata să se facă semestrial: prima la 1 August pentru combustibil, servitor, cancelarie, cheltueli mărunte etc., a doua la 1 Aprilie pentru văruit şi reparaţie.

Justificarea sumelor să se facă prin acte justificative obişnuite, iar organele de control, Revizorul Şcolar şi Economul să controleze la faţa locului dacă şcoala este îngrijită sau nu. Cu o lună înainte de facerea plăţilor, dacă cota şcoalelor nu se află vărsată complect la Administraţia Financiară, să se consemneze adiţionalele judeţului şi comunei pe seama Economatului Şcolar. Ulterior, judeţul îşi va lua suma consemnată din cota ce se va încasa. In felul acesta s'ar da precădere cotei şcolare.

Toate reparaţiunile să fie făcute de Economatul Şcolar cu Serviciul Technic al judeţului.

Când sătenii îşi vor iubi şcoala aşa după cum trebuie să fie iubită, atunci se va desfiinţa dela sine Economatul Şcolar şi se va întrona pentru veşnicie Comitetul Şcolar sătesc.

Greierele și furnica

— Inscenare —

GREIERELE: — Doamne, ce osândă mare
Și ce chinuri m'au cuprins.
N'am putere, nici mâncare;
N'am căldură și nici soare.
Iată-mă: sunt azi de plâns.
Colo, dacă nu mă 'nșel,
Chiar cumătra locuește.
Vai, ce fericită veste!
Am să-i spun eu frumușel,
Tot, pe rând. Să aibă milă
De un greier nemâncat.
Și o coajă chiar de pâine
Ași primi-o. Ia, să bat!

FURNICA: — Cine sună?

GREIERUL: — Eu sunt, soră!

FURNICA: — Cum se poate? Văd un greier
Dintr'acei ce stau la horă.
Dar cât ești tu de schimbat!
Parc'ai fost mereu la treier.
Spune-odată, ce suspine
Te îndeamnă azi la mine?

GREIERELE: — Of, cumătră neuitată,
Mai privește-mă odată.

FURNICA: — Văd eu... Ai ajuns chiar prost.
N'ai nici chef și nici putere;
Nu ești ceia ce ai fost.

GREIERELE: — Am umblat pe drumuri multe;
Nu mai pot schimba un pas.
Nimeni nu vrea să m'ajute.
Moartea mă pândeşte azi.
Fie-ţi milă! Fă-ţi pomană!
Dă-mi tu, soro, de mâncare!
Dă-mi un colţ pe timp de iarnă,
Numai până la primăvară.
FURNICA: — O, cumătre, nu-i prea mult?
Dar tu vara ce-ai făcut?
GREIERELE: — Vai, drăguţă, nu ştii oare,
Că nici timp eu n'am avut.
Că prin lanuri plini de soare
Am cântat, am petrecut.
FURNICA: — A-a... dar tu...
GREIERELE: — Eu toată vara
Am cântat de bucurie.
FURNICA: — Ai cântat? Imi pare bine.
Acum joacă, dacă poţi.
Iar la vară fă ca mine.
GREIERELE: — In genunchi te rog. Fii bună.
Fă-ţi pomana ta din plin:
Viaţa să-mi fereşti acuma
Şi de foame, şi de chin.
FURNICA: — Hm... De folos ţi-aşi fi eu, poate,
Dacă-mi dai cuvântul tău...
GREIERELE: — Jur aici pe viaţa toată,
Că mă voiu sili mereu
Şi la vară voiu lucra.
FURNICA: — Fie... Te voiu ajuta.
GREIERELE ŞI FURNICA:
— Cine-i harnic şi munceşte,
Are viaţă fericită.
Numai lenea te zoreşte
La nevoi şi la ispită.

Traducere din ruseşte
N. Spătaru

† Felicia C. Holban

Necrolog

Joi, 10 Decembrie a. c. a încetat din viaţă la Spitalul „Regina Maria" din Chişiuău, după o scurtă şi grea suferinţă *Felicia C. Holban,* soţia d-lui inspector general *Const. Holban.*

Regretata Felicia alături de soţul său

Moartea neaşteptată a Feliciei C. Holban, a produs o deosebită impresie şi adâncă mâhnire în localitate, mai cu seamă în cercurile didactice unde era bine cunoscută şi apreciată.

Venise la Chişinău dela Bucureşti, unde domicilia în ultimul timp, pentru a îngriji de o noră a sa. Aştepta cu bucurie să devie bunică. O soartă nemiloasă însă i-a răpit această fericire. In urma unei crize de diabet, urmată de complicaţii grele, sărmana mamă şi-a dat obştescul sfârşit numai cu puţin timp înainte de a-şi fi putut săruta pe primul ei nepoţel, dela feciorul cel mai mare. Aşa a vrut Cel de Sus.

Răposata se trage dintr'o familie nobilă din Bârlad — Linde. A primit educaţie aleasă, având frumoase însuşiri pentru artă, şi în special muzică. Mulţi ani în şir glasul ei a animat corul episcopal din Huşi.

Sufletul ei bun şi milos înţelegea, împărtăşea şi ajuta întotdeauna pe cei slabi şi nenorociţi. In timpul războiului la Huşi se afla în truntea tuturor comitetelor pentru ajutorarea răniţilor, orfanilor şi văduvelor de război.

O soţie model şi o mamă exemplară regretata Felicia a sprijinit o viaţă întreagă frumoasa şi rodnica activitate a

distinsului său soţ, pentru propăşirea şcoalei naţionale în Basarabia şi pentru apărarea drepturilor slujitorilor ei. Şi-a condus căminul familiar, aşa cum numai o inimă mare şi iubitoare poate să facă, dând o aleasă educaţie celor doi feciori ai săi Miron şi Mircea.

Moare la 52 ani.

A avut parte de o înmormântare impresionantă. Slujba religioasă s'a oficiat în capela liceului „B. P. Hasdeu" de un sobor de preoţi, cei mai mulţi prof. secundari, în frunte cu P. C. S. pr. S. Bejan, rectorul Seminarului Teologic. A asistat un numeros public, alcătuit în mare majoritate din membrii corpului didactic din localitate. Au venit delegaţi din provincie, asemenea şi din Huşi, unde d. insp. Holban a funcţionat multă vreme ca profesor.

La catafalc au ţinut cuvântări,relevând meritele defunctei care a fost tovarăşă de viaţă d. insp. Holban, vreme de 30 ani, pr. Zaharescu din partea preoţilor profesori, insp. g-l Păcală, din partea minist. Educaţiei Naţionale, d. insp. I. Macovei, etc.

După serviciul divin, s'a format un impozant cortegiu mortuar precedat de un lung şir de coroane, purtate de elevi şi eleve, şi urmat de o mare mulţime de profesori şi profesoare.

La mormântul deschis au vorbit, exprimând condoleanţe familiei îndurerate, d-nii Zaborovschi din partea asoc. prof. secundari şi Bălan din partea asoc. înv. primar.

Apoi mormântul s'a închis asupra rămăşiţelor pământeşti a aceleia, care a fost Felicia Holban.

Impărtăşind marea durere ce a lovit crunt, acum în preajma sărbătorilor, pe d. inspector general, C. Holban,organizatorul şi animatorul şcoalei româneşti din Basarabia, învăţătorimea din municipiul Chişinău şi jud. Lăpuşna îi exprimă şi pe această cale sincerile ei condoleanţe şi roagă pe bunul Dumnezeu să aline durerile întristatului soţ şi nemângâiatei familii, iar sufletul mare şi bun al roabei Felicia să-l odihnească cu drepţii în Impărăţia Sa.

BULETIN PROFESIONAL

Doleanţele corpului didactic. Domnii I. Nisipeanu, preşedintele Asoc. profesorilor secundari şi D. V. Ţoni, preşedintele Asoc. generale a învăţătorilor, s'au prezentat în audienţă comună la 4 Decembrie d-lui dr. C. Angelescu, ministrul Educaţiei naţionale, aducându-i la cunoştinţă următoarele chestiuni:

1. Corpul didactic cere să i se treacă în bugetul viitor toate drepturile legale, inclusiv sumele ce i se mai cuvin conform legii armonizării din 1927.

2. Sunt necesare unele însemnate modificări în decretul lege pentru organizarea ministerului Educaţiei naţionale.

3. Se impun măsuri imediate şi decisive pentru ieftenirea manualelor didactice şi ar fi numeroase aceste măsuri— ca şi pentru stârpirea marilor abuzuri ce se fac în legătură cu introducerea în şcoli a manualelor.

4. Să se modifice legea Casei de credit ca să i se dea posibilitatea să facă împrumuturi la Casa de depuneri sau în altă parte şi la rândul ei să poată acorda împrumuturi şi Asociaţiilor corpului didactic, pentru construcţii de locuinţe.

In afară de aceste chestiuni comune, preşedintele Asociaţiei învăţătorilor a cerut d-lui ministru: a) Noui ordine şi sancţiuni pentru revizorii sau inspectorii şcolari, cari împotriva hotărîrii sale categorice, continuă în chip clandestin să facă reţineri din salariile învăţătorilor pentru nu ştim ce clădire din Predeal sau Câmpulung şi refuză totodată - întrebuinţând tot felul de subterfugii—să restitue sumele încasate până acum în acest scop.

b) Dispoziţii categorice pentru plata cu salariul integral, cuvenit celor numiţi cu titlul provizoriu pe 1 Octombrie a. c.

c) Să se numească o comisie alcătuită din delegaţi ai ministerului şi delegaţi ai Asociaţiei generale a învăţătorilor care să alcătuiască de urgenţă un proect pentru modificarea legii comitetelor şcolare spre a se înlătura lacunele din actuala lege şi a se aduce îndreptarea de mult aşteptată, pentruca aceste comitete să-şi poată îndeplini cu adevărat şi pe deplin rolul.

D. ministru a declarat că-i de acord aproape cu toate cele ce i s'au cerut şi va căuta să fie satisfăcute.

* * *

Gradaţiile militare. D-nii D. V. Ţoni, preşedintele asociaţiei generale şi I. Ciolan, vice preşedintele asociaţiei generale s'au prezentat în audienţă d-lui ministru al Educaţiei Naţionale, 9 Decembrie a. c.

D. ministru a aprobat să se aducă din nou în parlament proectul de lege pentru acordarea gradaţiei militare celor din seriile 1919 şi 1920, precum şi învăţătorilor din provinciile alipite, cari au luptat pe frontul român sau au făcut parte din gărzile naţionale. Deasemeni să se depună şi un proect pentru pensionarea învăţătorilor români din Ardeal, cu luarea în consideraţie a tuturor anilor serviţi ca învăţători ai şcolilor confesionale.

* * *

Tot în chestiunea reţinerilor ilegale din salariu. *Preşedintele Asociaţiei Generale s'a prezentat d-lui ministru al educaţiei naţionale, în ziua de 8 Decembrie crt. aducându-i la cunoştinţă numeroase reclamaţii din diferite judeţe cu privire la scandaloasa chestie a reţinerilor ilegale făcute 'de unii domni inspectori şi revizori din salariile învăţătorilor pentru „Predeal".*

D. ministru a dat un nou ordin telegrafic să înceteze orice reţineri—chiar sub masca unor donaţii benevole, ştiind bine şi d-sa prin ce mijloace obţine organul de control aceste „donaţii benevole" şi să se restitue imediat toate sumele oprite până acum.

Preşedinţii Asociaţiilor judeţene sunt rugaţi să comunice Asociaţiei Centrale dacă s'a executat ordinul d-lui ministru al educaţiei naţionale, iar colegilor cari ne-au întrebat dacă tre-

buie să intenteze acţiune în justiţie, sunt înştiinţaţi că pot face aceasta în caz că nu li se vor restitui sumele încasate în chip atât de arbitrar.

Conducerea Centrală mai aşteaptă câteva zile şi în caz de neexecutarea ordinului d-lui ministru — deşi aceasta nu va fi, credem, cu putinţă, căci ne-a declarat-o hotărît şi cu adâncă înţelegere pentru suferinţele învăţătorilor - chestia ar deveni extrem de gravă şi atunci vom aviza la măsurile ce se impun şi pe care pentru moment, nu le putem anunţa.

Şi în această chestiune, ca şi în atâtea altele, vom merge până la capăt, fără teamă de nimeni. O spunem hotărît şi cu fruntea sus — căci teamă nu poate fi atunci când aperi făţiş un drept împotriva celor cari socot că pot dispune şi-şi bate joc după bunul lor plac, fie prin samavolnicie, fie sub masca unei „filantropii" pe care corpul învăţătoresc nu le-a cerut-o şi pe care, în această formă, o respinge cu indignare.

* * *

Nici o reţinere. Ministerul educaţiunii naţionale a trimis o circulară inspectoratelor şcolare, prin care dispune ca să nu se facă nici un fel de reţineri din salariul învăţătorilor, nici chiar cele benevole.

* * *

Amânarea ex. de gr. II. Inspectoratul şcolar a primit o telegramă din partea ministerului educaţiunii naţionale, prin care aceasta înştiinţează că a amânat pentru data de 20 Decembrie examenele pentru învăţători gradul II.

* * *

Congresul inspectorilor şi revizorilor şcolari. Duminică 29 Noembrie a. c. a avut loc la Bucureşti adunarea generală a Asociaţiei organelor de îndrumare şi control ale învăţământului primar din România.

Lucrările adunării au decurs sub preşedinţia d-lui *Petre Petrescu* inspector general, care a făcut un mic istoric al Asociaţiei.

Pentru a-i defini scopul, d-sa comentează punctele art. 2 din statut:

a) Studiul problemelor învăţământului primar din România, din punct de vedere technic social-naţional şi contribuţii la întocmirea legilor privitoare la acest învăţământ.

b) Scoaterea unei reviste de pedagogie aplicată.

c) Ridicarea şi menţinerea prestigiului corpului de control primar precum şi apărarea intereselor profesionale, colective şi individuale, morale şi materiale ale membrilor săi.

In interesul învăţământului pentru progresul lui, spune d-sa, ar fi de dorit ca Onor. Minister să găsească calea prin care, în control să nu poată pătrunde decât cele mai valoroase elemente ale corpului didactic.

Mijloacele preconizate de actuala lege sunt insuficiente

La adunare a luat parte şi d-l *D. V. Ţoni*, preşedintele Asociaţiei Generale. In cuvântarea ce a rostit-o, D-sa a precizat rolul organelor de control în următoarele cuvinte :

„Rostul organelor de control este hotăritor în viaţa şcolii. Altul ar fi fost învăţământul dacă intreg corpul de control era la înălţimea situaţiei, dacă nu ar fi fost piedica politică.

Vrem şi noi să avem un corp de control bine selecţionat după criteriul muncii în şcoală. Să dispară modul de recrutare după statele de serviciu electorale. Selectarea trebue să se facă pe baza valorii şi a autorităţii personale.

După selectare, corpul să aibă stabilitate Miniştrii sunt trecători dar trebue să fie un element de stabilitate, de continuitate, care nu poate fi altul decât corpul de control.

Organele de control să aibă deplină independenţă, când iau o măsură.

Din punct de vedere material situaţia actuală este uimitoare şi jignitoare: diurnele de deplasare nu sunt plătite, iar salariile inspectorilor sunt mai mici ca ale multor învăţători.

Noi înţelegem ca la baza recrutării personalului de control să fie concursul, dar nu un simplu examen cu avantagii pentru cei cu o memorie mai bună. Înţelegem ca la acest concurs să se ceară condiţii de participare: gradul în învăţământ, activitatea reală, trecutul candidatului ş. a. Celelalte sisteme de recrutare ventilate de unii nu le putem accepta.

Din comisia de examinare să facă parte şi elemente de valoare din minister şi din corpul de control.

Problema înaintării să fie satisfăcută pe cale erarhică.

Noi vom lupta ca să se introducă în lege acest deziderat'.

* * *

Noul preşedinte al Asociaţiei profesorilor secundari din Chişinău. *In urma transferării la Bucureşti a d-lui prof. N. Niculiţă Asociaţia profesorilor secundari din localitate urma să-şi aleagă un nou preşedinte, în locul celui plecat.*

După complectarea comitetului cu încă un membru, făcută într'o adunare generală, Vineri,4 Decembrie a. c. comitetul a procedat la alegerea noului preşedinte. A fost ales dl. profesor Ion Zaborovschi.

Noul preşedinte este o persoană bine cunoscută în cercurile corpului didactic din Basarabia. D-sa a activat aproape două decenii în organizaţiile profesionale ale învăţământului şi a indeplini timp de zece ani în şir funcţiunea de secretar general al acestei Asociaţii. Tot ca exponent al asociaţiei d-sa a fost numit şi ca inspector-şef al învăţământului din Basarabia, în care calitate a funcţionat în anii 1929—1930.

D-l Ion Zaborovschi este profesor la liceul de băeţi „Al. Russo" din Chişinău.

Felicităm pe noul preşedinte al Asociaţiei colegilor din învăţământul secundar, şi îi dorim deplin succes în luptă solidară ce o duce dăscălimea românească din toate gradele de învăţământ pentru propăşirea şcoalei şi apărarea drepturile ei legitimi.

Manole

CARTI REVISTE

Recenzii

Caracterul românesc al Transilvaniei şi Banatului. *D. profesor N. Iorga a dat la iveală o lucrare documentată despre drepturile românilor asupra provinciilor revenite la ţara mamă.*

Noul volum e adresat Ducelui Mussolini şi e tipărit în limba italiană. El începe printr'o scrisoare adresată şefului guvernului italian de către fostul preşedinte de consiliu din România.

Materialul este împărţit în patru părţi: Hărţi geografice„ Statistici, Mărturii italiene, Mărturii ne-italiene.

D. prof. N. Iorga prezintă Ducelui două hărţi etnografice una a lui Andree din anul 1891 publicată în Rumänische Revue: Harta etnografică a regatului ungar, cealaltă luată de Petermanns Geographische Mitteilungen din 1915 (Tavo la 36). Aceste hărţi arată în chip elocvent întinderea elementului românesc în Transilvania la cele două date de alcătuire ale lor, prevalenţa absolută, prezentată plastic şi ştiinţific, a populaţiei româneşti în regiunile de peste munţi.

Urmează o serie de statistici înfăţişate cronologic, care privesc numărul Românilor din Ardeal în comparaţie cu a celorlalte naţiuni minoritare.

Cifrele invocate de d. prof. Nicolae Iorga, luate din sursele cele mai diverse şi din sursele maghiare, arată toate prevalenţa covârşitoare a elementului românesc.

Deosebit de interesantă este partea care cuprinde mărturiile italiene, prezentate în mod cronologic, asupra caracterului românesc al Transilvaniei. Acestea sunt luate din secolul XY, XVI, şi al XIX. Astfel în secolul al XV, Enea Silvio dei Piccolomini (Papa Pius al II) afirma: Valachorum pars Turcarum imperio, pars Hungaris subiacet. Un nunţiu apostolic în Ungaria (1480) în raportul său către Papa vorbeşte de origina românească a lui Matei Corvin, etc.

Din secolul al XIX d. Iorga prezintă mărturiile călătorului italian Caronni, care afirma că Românii din Transilvania sunt „partea cea mai mancitoare şi folositoare şi cea mai numeroasă" a populaţiei. Marco Antonio Canini la 1888; în „Studii istorice asupra naţiunii române" scrie: „Astăzi România a ridicat capul din mormântul în care voiau să o încue duşmanii ei, dar cea mai mare parte din trupul ei este încă în mormânt".

Mărturiile italiene bogate se închee cu acest citat din cartea lui Roberto Fava Ricordi rumeni. Note di un viaggio în Transilvania e Romania Parma 1894

„Şi cu această credinţă eu salut pe cititorii mei, strigând încăodată: Salve, frumoasă, poetică Românie!

Salve, nobilă naţiune preferată de geniu!

Salve, mamă de martiri şi de eroi!

Fie ca să-ţi poţi, curând, scutura albele braţe de lanţurile care le ţin şi sa recapeţi unghia şi dintele lupoaicei Tibrului şi, într'o mişcare de supremă revoltă, să izgoneşti departe de tine pe barbarul care încearcă să-ţi răpească feciorii şi să pângărească, cu bale necurate, fruntea ta pură!

Să se ridice în fine aurora acelei zile de deşteptare şi Italia, sguduită de strigătul tău şi chemată pe calea secularelor tradiţiuni, va veni la tine pe aripele dragostei şi libertăţii".

Printre mărturiile străine, deosebit de interesante sunt cuvintele lui Iosef al II, care a vizitat de trei ori Transilvania. El spune: „Acei bieţi supuşi valachi care fără nici o îndoială sunt locuitorii cei mai vechi şi cei mai numeroşi (so doch nustreigt die altesten und zahlreichsten Gewohner von Siebenburgen ist) al Ardealului, sunt atât de covârşiţi de nedreptăţi din partea tuturor, Unguri ori Saxoni încât în adevăr soarta lor, dacă o priveşti, e vrednică de milă şi e de mirare că au mai rămas atâta şi că n'au fugit"...

Ultimele două pagini ale impresionantului materiol înfăţişat de d. prof. Nicolae Iorga, cuprind date luate din două lucrări franceze, una a lui Félix Colson: De l'état présent et de l'avenir des Principautés de Valachie et de la Moldavie (1839) şi A. de Gerando: La Transylvanie et ses habitants, Paris (1845), care vorbesc despre chipul, portul, locuinţele, vechimea şi numărul Românilor din Ardeal.

Datele puse la un loc de d-l Prof. N. Iorga, vorbesc strălucit şi convingător despre drepturile noastre fireşti asupra Transilvaniei şi Banatului.

Este un răspuns cum nu se poate mai bun tuturor acelora ce vântură ideia revizuirii hotarelor noastre.

M.

* * *

Probleme şcolare Ioan Lupaş. Volumul d-lui profesor Ioan Lupaş: „Probleme şcolare" – recent apărut — se integrează în tradiţia preocupărilor pedagogice ale profesorilor ardeleni. Studiile despre trecutul şcoalelor din Braşov, despre elevii acestor şcoli, despre Ioan Popescu şi Visarion Roman sunt remarcabile prin elanul de simpatie care le străbate.

Preocupările pedagogice ale d-lui profesor Ioan Lupaş, au însoţit întotdeauna opera sa ştiinţifică. Inainte de război, d-sa a fost un educator religios şi naţional. Funcţiunea pe care cărturarul ardelean o avea în comunitatea românească de atunci, era în mod firesc aceea de orientare sufletească. Acest rol organic s'a completat cu experienţa de profesor de după război, unde în contact cu problemele şcoalei şi necesităţile ei, ideile pedagogice ale d-lui Ioan Lupaş s'au conturat cu preciziune. Un rezultat al acestui stat de serviciu în slujba şcoalei şi educaţiei, este volumul de faţă „Probleme şcolare" pe care autoritatea d-lui I. Lupaş şi problemele de care se ocupă ne dispensează să-l recomandăm tuturor.

Punctele de vedere ale d-lui profesor Lupaş în peda-

gogie se remarcă prin admirabilul lor bun simţ şi măsură. Preocuparea sa esenţială este ca învăţământul să nu devieze dela funcţia lui firească, aceea de a creşte oameni întregi, cu o cultură variată şi bine închegată într'o disciplină de viaţă. D-sa este adversarul învăţământului unilateral. Nu crede în eficacitatea liceului filosofic, nici în excesul de istorism. Este deasemenea adversarul excesului de naţionalism pe care nu se poate centra învăţământul. D. profesor Lupaş acordă încrederea sa numai şcoalei care se inspiră din adevăr în materia ştiinţifică şi din ideia de datorie în problemele morale. Şcoala trebue să respecte adevărul fără să fie aservită scopurilor de ură şi adversitate la adresa naţiunilor şi credinţelor altora. Educaţia în şcoală îşi are sursa în istoria naţională, în religie şi în morală. Organizarea materială a şcoalei este secundară faţă de ideia de datorie şi de datorie şi de suflet care-i defineşte caracterul. Fără muncă şi conştiinţa datoriei la elevi şi profesori, şcoala nu-şi poate îndeplini misiunea. Randamentul slab al şcoalei, d. profesor Lupaş nu-l vede în legile de organizare şcolară, ci în lipsa simţului datoriei la unii elevi şi profesori. Accentul pus pe factorul moral al datoriei, al muncii şi caracterului este o notă dominantă a pedagogiei ardelene. **V.**

* * *

„Puncte cardinale în haos", *de Nichifor Crainic. Editura „Cugetarea"*, preţul 70 lei. Cartea d-lui N. Crainic „Puncte cardinale în haos", e o carte de idei, de svâcniri telurice, în care — am putea spune — că, preocuparea literară lipseşte cu desăvârşire. Această carte e o înmănunchere de esseuri publicate în rev. „Gândirea" şi'n ele e oglindirea fidelă a unei realităţi româneşti şi europene: haosul postbelic, cu întreg cortegiu de ateism, democratism exagerat, haos spiritual, etc. etc. Aceste crude realităţi sunt redate în: Tineretul şi creştinismul, Puncte cardinale, Titanii ateismului.

Dar în acest vuet postbelic, autorul fixează puncte cardinale de foc: Persival, Sensul tradiţiei, Mărturisire de credinţă. Astfel, d-l Nichifor Crainic, pedagogul teolog al patriei, reuşeşte a sparge haosul şi a ne da o clarificare ideală.

Destinul omenirii e discutat cu cerbicie de materialismul ateu, care vrea o expropriere a lui Dumnezeu din sufletul întregii omeniri. Ateismul acesta îşi are istoria lui şi dacă n'ar fi izbutit să-şi găsească partizani, printre oamenii care trăesc sub dictatura propriului lor cadavru, nu s'ar fi realizat în unele părţi în fapt real.

Materialismul ateist, anti-naţional şi asasin, e încropit în comunism. Domnul N. C. după ce-l supune unei minuţioase analize, în tot ce propune şi'n tot ce a realizat comunismul, îi prezice vertiginoasa cădere cu o logică de fer.

„Piatra, oricât de sus ai asvârli-o împotriva cerului, e osândită să recadă la pământ".

Animatorii şi susţinătorii comunismului, în genere, sunt semiţii. — „In Karl Marx s'au reîncarnat toţi vechii cărturari şi fariseii pentru a răstigni din nou pe Mântuitorul lumii", — spune d-l N. Crainic.

Comunismului, autorul cărţii îi opune statul naţional. „Naţiunea ca totalitate a variatelor funcţiuni sociale, organizată juridic în noul stat (naţional), e fiinţă colectivă cu rădăcinile trupeşti împlântate în pământul patriei şi cu rădăcinile spirituale împlântate în cerul credinţei religioase.

Ca atare, definim naţiunea cu pământul şi cerul care-i corespunde. Omul nu e forma definită cu atâta jignire de ateism; el e unitatea componentă a statului, ale cărui profunde aspecte le reprezintă.

„Omul e sinteza vie a pământului, prin trup, şi a cerului prin suflet". Aceasta-i omenia care face solidaritatea inşilor de aceiaşi origină.

O primă forţă la temelia statului, care poate rezista în faţa rostogolirilor, e doctrina lui Hristos.

A doua armură puternică a unui neam, afară de credinţă, este tradiţia — legea fatală a vieţii de neam, sfera în care s'au circumscris toate vibrările specifice ale naţiunii.

O naţiune care se bazează pe această desăvârşită operă

ne prezintă produsul creaţiunii sale — cultura — pe care d-l N. C. o defineşte: „raportul omului cu cerul", precum civilizaţia este „raportul omului cu pământul". Tot ca produs al naţiunii organizate, doctrinarul nostru, aşează ca într'un leagăn al văzduhului, artele. „Precum religiunea e un dar direct al lui Dumnezeu, arta rămâne cea mai nobilă creaţie a geniului omenesc. Opera de artă e cu atât mai nobilă, cu atât mai semnificativă, cu cât în fiinţa ei misterioasă, fulgeră mai tare făşii din lumina Paradisului".

Arta e încorporată în spaţiul divin, ca şi religia. „In ea e Dumnezeu reflectat, ca soarele în fundul mării".

Capitolul „Mărturisire de credinţă" se încheie cu un adevăr care va rămâne piatră de hotar la temelia unei desăvârşite estetici: „Arta adevărată are creştetul totdeauna iluminat de viziunea de fulger a Paradisului.

Intre Dumnezeu ca izvor de frumuseţe şi între inima neamului ce aspiră la ea, scriitorul e un mijlocitor".

Dar, o naţiune care-şi are la bază aceste valori, trebuie salvată. Această nobilă onoare revine tineretului, — generaţiei de sacrificiu — singura armată a unui crez mântuitor. Şi această tinerime eroică va învinge, căci luptă pentru Hristos, Rege şi Naţiune, — trinitatea ce stă la baza aşezământului nostru naţional.

Tipul acesta de „om eroic" e produsul celor mai înalte sfere de viaţă, păstrate în curgerea veacurilor şi rezultă din „modelul sfinţilor şi al eroilor. Erou înseamnă lepădarea de sine pentru gloria neamului; sfânt înseamnă lepădarea de sine şi lepădarea de lume pentru gloria lui Dumnezeu".

— Cadrul nu ne permite a aduce fiecare capitol în discuţie, cu toată marea lor însemnătate. Nu putem să evidenţiem nici însemnatele profiluri ale lui Bălcescu, N. Grigorescu, Gh. Coşbuc — în parte cunoscuţi de opinia intelectuală — dintre acestea foarte interesantă e interpretarea pe care o dă d-l N. C. lui Coşbuc. Toţi ştim că poetul ardelean a fost un „poet al ţărănimii", al dragostei idilice, însă nu o ştiam că a fost şi un poet al eroicului.

„Impotriva omului laş, tipul de viaţă pe care ni-l impune Coşbuc, este eroul".

— „Puncte cardinale în haos", constituie unul din cele mai pregnante mijloace de orientare în haosul postbelic. Peste această carte scrisă cu atât nerv, cu atâta fixitate în izbânda finală a tot ce-i românesc, e imposibil să se suprapună alta. Şi e un păcat să lipsească din biblioteca unui adevărat român.

D. Gane

* * *

Tudor Vianu: Generaţie şi creaţie — Contribuţii la critica timpului. *Bucureşti, Editura Alcalay — „Biblioteca pentru toţi". Preţul lei 14.* D-l profesor universitar T. Vianu ne este cunoscut prin monumentala sa „Estetică", apărută până acum în două volume, în care plenitudinea documentară şi ascuţiunea dialectală coexistă într'un tot armonic, perfect. Ultima sa lucrare, este un mănunchi de articole de idei, de crochiuri spirituale cari cultivă o abilă gimnastică a raţionamentelor şi o logică desăvârşită. Ceeace ai migăli în tomuri de mii de pagini, sesizezi în câteva rânduri concentrate şi sincere ale unui esseu. Logica nu necesită drumuri întortochiate şi ornamentaţii, ci linia dreaptă a adevărului nud.

Modestul volumaş din „Biblioteca pentru toţi" poartă titlul primului articol: *„Generaţie şi creaţie"*. Autorul caută să fundamenteze noţiunea de „generaţie", analizând diferitele-i faţete, ridicate cu timpul şi cu savanţii: generaţia ca simplă expresie cronologică, generaţia ca o succesiune biologică de etape marcate de reproducere, pentru a ajunge la definiţia generaţiei ca *o solidaritate între oamenii care trăind în aceeaşi vreme, oricare ar fi vârsta lor, nutresc aceleaşi aspiraţii şi colaborează la aceeaşi operă.* Generaţia, creaţie. Creaţia, singurul certificat al existenţii unei generaţii.

Generaţia implică o participare mai mult sau mai puţin conştientă a indivizilor la temeiurile ei, participare însă efectivă. Revoluţia între generaţii este iluzorie, existentă numai pentru ochiul puţin atent. De fapt generaţiile se succed pe

baza unei continuităţi creatoare, de migală şi aşteptare, care clădesc, încet-încet, istoria culturală a umanităţii.

In acelaş timp generaţia este cadru de valorificare a însuşirilor individuale, dar este şi zid de care se sparg energiile copleşitoare ale titanilor omenirii: geniile.

In *„Fatalitate şi tehnică"* autorul pune problema dependenţei fatale, dureroase, a omului faţă de progresul uluitor al maşinismului, al tehnicei. *„Specialişti şi diletanţi"*, în care statorniceşte distinct rolul fiecărora în evoluţia progresivă a bunurilor spirituale şi materiale ale societăţii; *„Prioritatea documentului"* — cel mai îndrăzneţ poem, închinat drepturilor gândului; *„Valoarea sportului"*, „Psihanaliza şi morala" şi „Arta copiilor" formează partea I-a a cărţii. Urmează articole de critică literară: *„Ideile lui Goethe despre artă"*, *„Thomas Mann"*, *„Faust şi civilizaţia modernă"*, *etc.*

Imi îngădui să termin urmărind şirul ideilor din articolul, mai aproape de pregătirea noastră profesională, — *„Arta copiilor"*.

Origina pedagogiei trebue căutată în acea generoasă mişcare a Romantismului, de orişicând, de orişiunde. Interesul contimporan pentru copil şi manifestările lui — de pildă: arta — e o consecinţă a aceleeaşi orientări romantice a spiritului. Dar nu numai atât. Orientarea artistică dela sfârşitul veacului XIX, sătulă de arta învăţată pe dinafară, arta-educaţie, arata scop, doreşte acum o artă desbrăcată de orice intenţie decât aceea a frumosului. *Conştiinţa estetică trebue să-şi trăiască valorile ei proprii.* Şi cum arta copilului e plăsmuire fără niciun interes exterior, având la bază numai plăcerea nativă de a plăsmui, noul curent de valorificare a faptelor de artă a găsit în arta copiilor o veridică şi spontană sursă de inspiraţie şi adoptare. In sfârşit necesităţile sociale de astăzi diferenţiind, pe specialităţi, preocupările indivizilor, rămânea ca o îndepărtată nostalgie revenirea la tipul unitar, armonios, al cărui fidel reprezentant se găseşte tot în epoca copilăriei. *Copilul a rămas singurul om întreg, nedivizat, neprofesionalizat.*

Caracteristicele artei copiilor sunt:

1. *Arta copilului e o artă nevinovată, liberă, pură.* Niciun resentiment, nici o tendinţă comprimată.

2. *Arta copilului nu e niciodată imitativă; ea este totdeauna imaginativă.* Spontaneitate şi libertate desăvârşită a fanteziei.

3. *Arta copilului e* **ideoplastică.** Copilul nu desemnează ceeace vede, ci ceeace *ştie* şi *simte* în legătură cu lucrurile din jurul său. In desemnarea unui ofiţer, pintenii—acest detaliu sonor—vor fi făcuţi mai mari ca restul siluetei, întrucât au lucrat mai activ asupra imaginaţiei sale.

Iată, deci, cum arta copilului a devenit generatoarea expresionismului, artă superioară, dispreţuitoare îndiguirilor, artă bazată pe sentiment şi imaginaţie,—căci „arta este dare, nu redare".

„Generaţie şi creaţie" e o carte bine gândită şi bine scrisă.

Ion Bădărău

* * *

Colecţie de cântece *şcolare şi populare pe 1—4 voci, de Ilie I. Mirea. — Ed. „Cugetarea" Bucureşti IV str. Mătăsari, 23. Preţul 40 lei.*

Dat fiind influenţa muzicei şi-a cântului în viaţa emotivă a copilului — cartea d-lui Mirea, cu drept cuvânt împlineşte un gol considerabil. Ea e adusă omagiu D-rului C. Angelescu — Ministrul Culturei naţionale. „Folklorul muzical", cum zice autorul, este un puternic mijloc educativ; o comoară naţională; deaceea merită toată atenţia noastră pentru a fi cules. Revista „Şcoala Basarabeană" şi-a fixat în program editarea unei pagini de această natură. Rămâne ca cei competenţi — dintre învăţători sau profesori să culeagă cântecele populare din judeţ sau din Basarabia şi a ni-le trimite spre publicare.

E o datorie. Un serviciu culturei noastre muzicale şi şcoalei pentrucă muzica, după cum ştim cu toţii, înalţă, înobilează şi dă posibilitate sufletului să se ridice în sfera de trăire şi contemplaţie a frumosului estetic.

Dar să revenim la cartea de cântece a d-lui Mirea.

De un mare folos învăţătorilor în diferite ocaziuni educative, pe lângă bucăţi mai slabe ea are totuşi bucăţi frumoase.

Le enumerăm, mai jos, pentru cei interesaţi:

Patria, Marş soldăţesc, Marşul Călăraşilor, Inainte, Poporul Român, Noi suntem dorobanţii, Imnul Coroanei,

toate cântecele străjereşti, Micul soldat, La răchita rămurată, Cucule cu pene sure, Doina, Cavalul, Cucul, Du-te dor, Zău, Zău; Am un pom, Foaie verde măr mustos, La oglindă, Hora fetiţelor, Auzi Valea, Cântecul marinarilor, Pâc, Pâc şi La fântână. *Cartea e împărţită în mai multe capitole: Cap I.* — Cântece religioase; *Cap. II.* — Cântece şcolare şi patriotice *pe 1 voce, 2 voci, 3 şi 4 voci. Cap. III.* — Cântece populare *pe o voce, 2 voci şi 4 voci. — Recomandăm cu toată căldura această carte şi urăm autorului să scoată încă una mai aleasă, mai sistematizată şi cu cântece şi mai frumoase.*

N. O.

* * *

„Viaţa şi opera lui Kant" de I. Petrovici. Casa şcoalelor a făcut un adevărat serviciu culturei superioare româneşti, editând lucrarea d-lui Ion Petrovici, profesor universitar şi membru al Academiei Române, cu titlul „Viaţa şi opera lui Kant". Minunatul talent de expunere al d-lui I. Petrovici, bogăţia informaţiilor şi mai ales orizontul filosofic care luminează explicaţiile gânditorului român, fac din această lucrare recentă, un adevărat dar de preţ făcut celor ce iubesc marile probleme ale culturei universale.

Asupra unei atari cărţi va trebui să revenim într'un număr viitor cu o mai dezvoltată expoziţie.

* * *

Aspecte psihotehnice. D. I. M. Nestor publică un interesant volum de constatări, făcute în diferite ţări ale Europei—în Polonia, U. R. S. S., Finlandia, Letonia şi Austria—asupra instituţiunilor de cercetare şi aplicaţie psihotehnică. E vorba de orientarea şi selecţionarea în şcoală, în industrie, în armată, la căile ferate, în bazele de automobile, etc., cercetări pedalogice, cercetări psiho-psihiatrice, organizarea ştiinţifică a muncii. Volumul a apărut în editura Societăţii române de cercetări psihologice.

* * *

Sub titlul de **„Răspântii. Forme viaţă şi de cultură"**, d. Edgar Papu îşi adună în volum un

număr de opt interesante studii. O gândire robustă şi ordonată caracterizează aceste studii despre: Originea Romantismului, Dela caritate la simpatie, Tristeţea şi geniul, Jurnalul lui Jules Renard. Controversele esteticii idealiste: Croce şi Gentile, O estetică românească (Estetica de T. Vianu) Vico în cultura românească. Cartea apare în editura Societăţii române de filosofie.

* * *

„Figuri din Junimea". Sub titlul acesta a apărut în editura „Bucovina" un interesant studiu de istoriografie literară consacrată ctitorilor şi corifeilor epocali societăţii literare „Junimea". Sunt proectate figurile lui Maiorescu, Eminescu, Alexandri, Creangă, Conta, N. Gane, G. Panu, A. D. Xenopol, A. Lambrior, A. Naum, P. P. Carp, V. Pogor, I. Negruzzi, Th. Rosetti etc.

„Figurile din Junimea" au aspectul unui adevărat album ilustrat cu fotografiile junimiştilor, caricaturi, acte şi documente inedite facsimilate şi autografe semnate de Maiorescu, Eminescu. V. Pogor. I. Negruzzi, G. Hurmuzache, C. Meisner etc.

Gustav

Revista Revistelor

„Revista Fundaţiilor". *Cu numărul pe Decembrie, Revista Fundaţiilor regale închee trei ani de apariţie regulată.*

Până acum s'a dovedit rolul eminamente educator al revistei pentru pătura intelectuală din ţară. Dar a mai fost atins şi alt scop al revistei, anume acela de creaţie literară. E cazul să afirmăm că Revista Fundaţiilor regale a devenit expresiunea culturii româneşti.

Insemnăm din numărul pe Decembrie „Amintirile" d-lui G. Brăescul notele dz călătorie „Prin Toscana" ale d-lui Ion Petrovici, apoi „Caracteru englez" — un esseu ai d-lui N. Petrescu, „Spiritul lui Goethe în literatura

universală" contribuţia d-lui Ion Sân-Giorgiu, „Aspecte lirice contemporane" cronică, a d-lui Şerban Cioculescu, versurile lui Gherghinescu-Vania şi „Eternul Horaţiu" studiu al d-lui Const. I. Niculescu, etc.

* * *

„Sociologia Românească". An. I No. 11 Noembrie 1936, apare cu un bogat cuprins din care remarcăm „Învăţăminte şi perspective din a treia campanie a echipelor studenţeşti" de d-l prof. *D. Gusti.* Cercetări monografice de *Tr. Herseni, Ilie Radu,* etc. Găsim în acest număr şi un articol al d-lui prof. *P. Ştefănucă,* secretarul general al I. S. R. din Basarabia „Ion Cocul, zodierul şi vraciul din Iurceni" — o preţioasă contribuţie la documentaţiunea monografică a satelor basarabene. La Insemnări scurte dări de seamă despre acrivitatea Institutelor S. R. din Banat şi Basarabia.

* * *

„Viaţa Basarabiei". An. V No. 11—12 Noembrie Decembrie 1936, cuprinde material destul de mult dar... nu tocmai la înălţimea aşteptărilor. In afară de articolele de studii semnate de d-nii *Moroşanu, Porucic, Simenschi* şi *Vrabie* restul colaborărilor literare sunt slăbute, cu excepţia poeziei „Din adânc" de *N. F. Costenco.* „Familia Sabor" de *Pogolşa* ar putea cu succes lipsi. In „Atitudine basarabeană" d. *Vl. Cavarnali,* un talent ce promite, a cam sărit-o peste cal. Atitudinea adoptată de d-sa faţă de vechea generaţie este o copilărie care sperăm ca va apuca în curând calea maturizării: nu prăpastie şi nu luptă de exterminare ci *colaborare.* Nici un cuvânt în toată revista despre creştinească sărbătoare a Naşterii Domnului.

Cronica am fi dorit mai bine să nu fi fost. E păcat ca o revistă ce apare cu atâtea sacrificii, şi dela care intelectualitatea basarabeană aşteaptă mult, să fie transformată într'un buletin de „convorbiri în familie": mici răfueli personale, calificative răutăcioase, atacuri şi atitudini lipsite de bun simţ, etc.

Nu se cade.

* * *

„Revista ştiinţifică „V. Adamachi". Vol. XXII No. 2, 1936, apare ca întotdeauna cu un bogat material ştiinţific.

Dl. *M. Băcescu,* semnează un articol foarte interesant pentru noi basarabenii *„Insula Carolina"* în care arată ca datorită unei schimbări de curente în gurile braţului Ociacov, s'au format două bancuri de nisip care au făcut o perfectă legătură între Carolina noastră şi prelungirea de pământ sovietic cu acelaş nume, transformând-o pe prima într'un soi de peninsulă a ultimei.

Prin alipirea Carolinei de ţărmul Sovietic, ruşii ne-ar putea pretinde la un moment dat această insulă, ceia ce ar constitui o mare pierdere mai ales din punct de vedere strategic. Propune pentru a evita acest joc dăunător al curentelor de apă, desfundarea imediată a canalului Ociacov.

* * *

„Pagini Basarabene". *Urmând uzul practicat între reviste, am solicitat şi „Paginilor Basarabene" schimbul. Probabil însă că n'a fost acceptat, căci până în prezent n'am primit la redacţie nici un număr. S'o fi supărat onorata direcţie pe noi, pentru recenzia din numărul nostru pe Sept. Oct.? In orice caz nu e tocmai frumos să primeşti revista şi să nu-i trimiţi schimbul. Cu atât mai mult că nu poate fi loc pentru supărare. Noi ne-am exprimat părerea nu pentru a blama, ci pentru a contribui, prin adevărul spus în ochi, la stabilirea acestei reviste pe un drum mai potrivit şi mai util spiritualităţii româneşti în Basarabia.*

E o părere modestă, de care se poate ţine şi nu seamă, fără nici-o supărare. Şi nu e numai a noastră. Iată bunăoară ce scrie cunoscutul publicist şi critic literar IOACHIM BOTEZ, *în ziarul* „CURENTUL" *No. 3.190 din 17 Decembrie a. c.*

„Pagini Basarabene este titlul unei reviste ce apare dincolo de Prut şi pe care întâmplarea ne-a pus-o în faţă. Tipărită pe hârtie din cele mai bune, într'un format elegant, cu slovă felurită şi luminoasă, această publicaţie moldovenească nu ne-a mulţumit totuşi. Dovedeşte o lipsă, neîngăduită azi, de cel mai redus spirit gazetăresc, un romantism publicistic vrednic de nceputurile eroice ale literaturii noastre când Eliade striga: „Scriţi, băeţi !..." Nu credem să fie dincolo de Nistru, în aşa zisa Republică moldovenească, o publicaţie de felul acesta care pe patru file mărişă cuprindă nu mai puţin de 15 poezii lirice, din care 8 umplu aşa de monocord prima pagină. Atâta lirism în stihuri de toate măsurile, dar fără o măsură practică, într'o vreme când pământul Basarabiei apare în tipăriturile ruseşti haşurat ca ţinutul Saar când dincolo de hotarul însângerat al Nistrului, unde până departe tot mai răsună graiu moldovenesc, se ridică posturi de radioemisiune speciale şi se tipăresc numai lucruri de propagandă tendenţioasă. Când chiar în Basarabia noastră pe care am cutreerat-o de la stâncile cu ciucuri de harbuji ale Hotinului până la câmpia neclintită a Limanului, am aflat săteni care zic că-s moldoveni, nu români.

Noi care nu ştim ruseşte, am aştepta de la cei care cunosc limba d-lui Stalin şi stau mai aproape de hotarul de răsărit, altfel de literatură decât poezii cu titlul „Bugeac" şi sfârşind cu versul: „Sătean sălciu, gândeşte şi scuipă în drumul cu noroi şi ceară". Oricât am fi de patrioţi, preferăm pe Esenin care cânta altfel pământul copilăriei sale şi Moscova cârciumărească. Noroc că d-l profesor Iorga care ne-a înfăţişat cu farmec neuitat un drum pe Nistru încă de pe vremea ţarilor, l-a şi trecut pe autorul versului de mai sus în literatura nebună.

Un altul, ca să ne arate cum ploua în Basarabia, ne ameţeşte în patru strofe cu o adevărată ploaie de vorbe ce s'ar potrivi şi unei averse în Antile ori la Honolulu. Par'că tot mai frumos zicea răposatul Costache Stamati, acum o jumătate de veac şi mai bine, cântând jalea pământului basarabean ars de ciambulurile tătăreşti:

Pe aceste locuri de atunci rămase pustiu neîmblat.
Buruiana creşte şi scaiul se 'ndeasă...

O doamnă din elita basarabeană, vrând să descrie marea, de la Bugaz probabil, ne vorbeşte de fumegarea alburie a nopţii, de stele umede, de preludiul luminii cernut din adâncuri, de sărutarea zărilor, de zvonuri mobile, de tainica naştere a zilei. Şi tot aşa, o pagină întreagă de „petites mignardises", de preţiozism marin care ne transportă cu trei veacuri înapoi la acea bună marchiză de Rambouillet, ori la acele plicticoase „samedis" ale domnişoarei de Scudéry.

Pentru Dumnezeu, Basarabia ale cărei pulberi şi noroaie le-am cutreerat atâta, este altceva!

Joachim Botez

Aşa dar, n'am fost în recenzia noastră nici părtinitori şi nici pătimaşi. Am spus adevărul, acelaş adevăr pe care îl spune mai sus şi I. Botez. In loc ca să facă pe supărata, revista „P.B." ar face mai bine să ţină seamă de critica obiectivă ce i se face repetăm nu pentru a blama, ci cu intenţii bune. Căci e şi mare păcat atâta muncă atâta bănet şi când colo... o reeditare a arhivelor domnişoarei Scudéry.

* * *

„Revista cursurilor şi conferinţelor". An. I. No. 8.Oct. 1936. D-l Prof. *N. Iorga* continuă interesantul său studiu istoric „Figuri reprezentative din istoria Universală Garibaldi". D-l *I. Lupaş* semnează: „Istoria Românilor în sec. XVIII; I. P. S. Arhiereu *I. Mihălcescu:* „Arii primitive şi cultura lor". O conf rinţă de un deosebit interes pentru noi dascălii este acea a d-lui prof. C. Rădulescu Motru: „Filozofia în învăţământul secundar" asupra căreia vom reveni cu o recenzie mai detailată în numărul următor.

* * *

„Ramuri". An. XXII No. 8—10. Vechea revistă craioveană apare şi de data aceasta cu un bogat cuprins literar. Semnează: *Sc. Struţeanu, Dem. Basarabeanu, P. Constantinescu, T. Păunescu-Ulmu,* etc.

Regretăm patima ce transpiră din recenzia „Insemnări ieşene". Cazul „Stere", trebue analizat şi judecat pe alt plan de gândire. Socotim că în această privinţa atitudinea revistei „Viaţa Basarabiei", exprimată prin articolele d-lor *N. Spătaru* şi *P. Străjilă* este acea dreaptă. Fireşte însă dreptatea o au pentru sine şi unii şi alţii, căci n'a venit încă timpul când s'ar putea vorbi asupra acestui „caz" obiectiv, sine ira et studio.

* * *

„Rodna Dobrudja". Ne vine din Bulgaria o revistă scrisă pe jumătate în bulgăreşte, pe jumătate în... româneşte, care se editează zice-se pentru a lega cât mai strâns raporturile de prietenie între noi şi bulgari.

D.n capul locului însă ne-a frapat titlul: „Dobrogea natală"! Cum vine asta? a cui e „*natală*" Dobrogea? Desigur a domnilor redactori dela Sofia. Şi atunci ce prietenie mai poate fi? Noi nu cunoaştem decât o singură Dobroge, acea românească, care nu este, şi nu va fi „*natală*" decât pentru noi românii.

De altfel mirosul *„prieteniei"* exală cât de colo din paginile revistei în care feluriţi lanovi din Sudul Basarabiei, găsesc un larg debuşeu, pentru calomnii murdare la adresa autorităţilor româneşti, oftând prelung după „raiul" stăpânirei ruseşti. De, şapca moscovită le-a fost mai „natală"!.

In realitate revista este încă un mijloc pe lângă multe altele, de a întreţine în România şi în special în Dobrogea iridenţa bulgară.

Ce face cenzura şi ce fac autorităţile româneşti?

* * *

„Şcoala Prahovei" *Revista asociaţiei înv. din j. Prahova. No. 9 Noem. 1936, cuprinde articole de pedagogie, ştiinţă, literatură şi muzică, temeinic concepute şi bine scrise. Este una dintre cele mai bune reviste învăţătoreşti din ţară.*

* * *

„Speranţa" *Organul asociaţiei corpului didactic din Orhei. Prin ultimul număr pe Noembrie a. c. inregistrează o mare scădere. Ne este greu s'o spunem dar trebue: „Speranţa" nu e demnă să reprezinte învăţătorimea orheiană. Şi suntem siguri că nici n'o reprezintă. Judeţul Orheiu are dascăli buni, şi ar putea avea o revistă mai bună.*

„1 Decembrie„ atât ca fond cât şi formă, ştil şi ortografie este mai prejos de orice critică. Dar articolul „Curentul formalist(!?) în pedagogie"? Se poate atâta ignoranţă? Şi alte... tot una şi una.

Ar fi bine poate să se procedeze la reorganizarea revistei, punându-se la conducere oameni care să se orienteze măcar cât de cât în revistică, şi mai ales în probleme de pedagogie.

* * *

„Semănătorul". Org. învăţătoresc din Caliacra. In No. 7 remarcăm: „Omagii postume" de *Emil Mutulescu*. Este o publicaţie bine îngrijită şi bine direcţionată.

* * *

„Albina" revista Fundaţiei Culturale Regale „Principele Carol", scrisă pentru popor, cuprinde în n-rul 48, următoarele:

Una şi nedespărţită în vecii vecilor, România tuturor Românilor: Unirea noastră, de Şerban Al. Răzeşul; Literatura populară şi cultă din Ardeal; Biserica ortodoxă din Ardeal; La arme; Pentru plugarii din Ardeal; Aerul stricat din locuinţă; Indemnul Unirii celei mari.

Acest număr este închinat Unirii celei sfinte şi veşnică a Ardealului cu patria-mamă şi cuprinde numeroase fotografii cu chipurile marilor făuritori.

* * *

„Năzuinţa" *Revista asociaţiei învăţătorilor din j. Cahul. An. IV. No. 3 Noembrie 1936. Articole binişor concepute, cu excepţia acelui semnat de d. Şt. Ghibirdic „Atitudinile cerute în branşa învăţătorească". O înşirare plicticoasă de banalităţi, vulgar şi ignorant reproduse.*

In schimb revista are câteva colaborări literare remarcabile: „Nocturn" de N. Nicolaev, *„Neam rău" de* M. I. Ciobanu *„Renaștere" de* P. T. Otavă. *Recenzii, cronică, informațiuni.*

* * *

„Școala Bănățeană". No. 2 Octombrie 1936. este destul de anemic atât ca volum (16 pag.) cât și cuprins. Nici un articol de concepție. Numai procese-verbale și dări de seamă. Recenzii, cronică, informații—nici pomeneală.

Ne-am deprins să credem că Banatul e ceva mai „fruncea". Se vede că ne-am înșelat.

Regretăm.

* * *

„Voința școalei". Foaia învățătorilor din Bucovina No. 35 Decembrie 1936. Este bine redactată. Cuprinde colaborări serioase și are întotdeauna o bogată informație, cronică, și buletin profesional. Remarcăm în acest număr articolul de fond *„Naționalism discutabil?"* Problema atinsă este actuală și în Basarabia, unde deseori ia aspecte și mai dureroase.

* * *

„Gazeta școalei". Organul Asociației învățătorilor din Dolj. Este o revistă ce face cinste învățătorimei și școalei românești. Redactată cu îngrijire și pricepere, cuprinde întotdeauna colaborări serioase. In No. 9—10 Septembrie — Octombrie, semnează articole *Alex. Voican*, „Problematica culturii moderne", *T Dumitrescu* „Pregătirea socială a copiilor" *V. P. Măceșanu*, „Instinctele și patimele" etc.

* * *

S'au mai primit la redacție: „Învățătorul Tulcean" — Tulcea; „Înălțarea" — București; „Tribuna școalei" — Giurgiu; „Ogorul învățământului Român" București; „Curierul Cooperației" București; „Universul" București; „Gorjanul" Târgu-Jiu; „Graiul nostru" Tighina; „Nistrul" Cetatea-Albă „Cuvânt Moldovenesc" Chișinău etc..

Cronicar

CRONICA

Insemnări și polemici

Spiru Haret

Spiru Haret. Cu 17 Decembrie a. c., se adaugă încă un an încheiat la cei 23 ani trecuți dela moartea creatorului de epocă, Spiru C. Haret.

Fiul notarului Costache Haret din Bogdănești—Fălticeni, cu începutul său modest, deprins de mic cu nevoile și cu sbuciumul, era predestinat să aducă odată cu cel dintâiu titlu de doctor în matematici din țară (1878), răsăritul unei epoci de generoasă mișcare culturală și economică. Faza de evoluții și de formație în care se găsea noul nostru stat independent, făcu pe Haret să-și jertfească preocupările științifice — pentru care se specializase—trecând în domeniul înfăptuirilor social-naționale.

Pregătirea sa temeinică, puterea de muncă, priceperea și acea subtilă intuiție a legăturilor lui firești cu neamul său, îl aduseră în fruntea ministerului instrucțiunii. Spirit metodic și practic, e făptuitorul de drept și de fapt al școlii active

românești. Reformator economic și social, înalță cultura poporului la rangul de dogmă, desăvârșind epoca de fixare a adevăratei culturi naționale. Convins sprijinitor al țărănimii, a pus la îndemâna ei armele de emancipare, riscând să i se arunce pripita învinuire de „revoluționar".

„Omul școlii" și „părinte a țărănimii", a lucrat cu, și prin învățători, cu cari a avut un desăvârșit contact. Le-a cerut acestora apostolat: luminarea masselor și emanciparea lor economică. Corpul didactic a răspuns entuziast, crestând adânc în istoria școlii românești dintre 1901—1904, „epoca eroică a învățătorimii".

Spiritul lui va călăuzi peste noianul anilor, amintind de legenda uriașelor înfăptuiri romantice.

* * *

Mitropolitul Dosoftei. Se împlinesc la 13 Decembrie 243 de ani dela moartea Mitropolitului Dosoftei. Prin timpul în care a trăit și prin activitatea sa, se încadrează în șirul marilor figuri istorice, cari au luptat pentru întronarea limbii noastre în drepturile ei.

Dacă predecesorul său încurajase —unilateral— pătrunderea limbii românești în biserică, Dosoftei, cu toată greutatea rolului ce deținea, isgonește — prin tipărirea și impunerea în biserică „Dumnezeeștei liturghii" și a altor cărți sfinte — limba slavonă, din ultimile poziții ce mai ocupa.

Începe astfel să se înfiripe și să se accentueze unitatea noastră religioasă și de limbă.

* * *

Veniamin Costache. La 19 Decembrie a. c., se împlinesc 90 de ani dela moartea bătrânului prelat moldovean, Veniamin Costache.

Rămas în memoria poporului prin bunătatea sa fără margini, a luat parte cu sufletul și în ultimii ani ai vieții — retras la mânăstire din cauza conflictului cu Mihail Sturza — la mișcarea de redeșteptare și eliberare națională, care se născuse sub ochii săi și la ale cărei creștere contribuise.

Animator și sprijinitor direct al școlii și a culturei naționale, deschide în 1803 seminarul ce-i poartă astăzi numele, pentru a înoda firul rupt odată cu fuga lui Cantemir. Traduce și tipărește opere literare și istorice, printre cari și monumentalul „Hronic" a lui Cantemir, cheia de boltă a istoriei noastre care fusese menținut în izolare și bezna întunericului dela scriere și până în 1836. Tipărirea târzie a acestei opere a fost un reproș dar și un imbold nou pentru curentul redeșteptării.

* * *

Ion Creangă. *Ultima zi din luna lui Decembri e ne aminteşte că s'au scurs 47 de ani dela moartea marelui povestitor moldovean, Ion Creangă.*

Reprezentant tipic al mediului din care se ridicase, rămas ţăran în toate manifestările sale rustice, dar conştiente, este primul exponent în literatură al clasei din care făcea parte. Bruma de cultură şi atmosfera »Junimii" — cu preţuitul tovarăş dela Bolta-Rece— nu i-au turburat firea sa de ţăran viclean, iroinc, plin de un humor sănătos şi inepuizabil.

Evadează din acest cadru optim prin talentul şi puterea de a exprima fineţea artistică populară — fără a-i denatura substanţa — dându-ne în povestiri savuroase, cea mai firească viaţă a s teanului nostru. A realizat în chip spontan, cu simpla limbă populară, opere de proză artistică nepieritoare.

Hotărât pas pentru a impune definitiv poezia populară — şi odată cu ea şi pe făuritorii ei — în literatură.

Const. V. Roşu

* * *

Trei decenii în slujba şcoalei şi a ştiinţei româneşti *In luna Noembrie d. Ioan Petrovici a împlinit 30 de ani de profesorat universitar la Iaşi, unde şi-a început cariera în 1906 cu titlul de conferenţiar de filosofie.*

Cu acest prilej societatea de filosofie din Bucureşti a luat iniţiativa unei mari opere omagiale : O istorie a filosofiei moderne de la Renaştere până în zilele noastre. Acest volum va fi alcătuit de specialişti în materie de istoria filosofiei, cari vor scrie fiecare câte un capitol. Lucrarea va fi deschisă de d. C. R. Motru şi încheiată de o serie de filosofi străini cari s'au asociat la omagierea d-lui Ioan Petrovici : André Lalande, Léon Brunschwicg, Jacques Chevalier şi Arthur Liebert

D. Ioan Petrovici a fost treizeci de ani fugura desăvârşită a profesorului. Deşi şi-a făcut studiile sale filosofice în Germania, spiritul său este mai mult francez. Din filosofia germană d. Ioan Petrovici a luat elanul metafizic specific acestei filosofii, dar fără balastul terminologic, greutatea şi uneori impreciziunea ei. Spiritul d-lui Ioan Petrovici este eminamente de formaţie franceză ; clar, elegant, simplu şi colorat de vivacitatea unei mari forţe interioare.

Şcoala Românească se bucură în personalitatea sa de un distins dascăl şi om de ştiinţă, al cărui nume va rămânea pentru totdeauna în analele culturei româneşti.

* * *

Vasile Lucaciu. Duminică 13 Decembrie a. c. Ardealul a sărbătorit memoria lui Vasile Lucaciu, mare român şi luptător pentru realizarea idealului naţional, ridicându-i-se la Satu-Mare o frumoasă statue.

In primul rând Vasile Lucaciu a fost un om de curaj. De curajul substanţial al bărbatului care nu-şi vămueşte conştiinţa şi nu se sperie de riscurile luptei. De câteva ori i s'au oferit valoroase recompense materiale şi morale din partea guvernelor maghiare şi tot de atâtea ori le-a refuzat cu desgust.

Deasemeni, n'a stat în cumpănă în faţa tribunalului din Cluj în procesul Memorandului. Intre retractare şi demnitate, părintele dela Siseşti a preferat să spuie răspicat preşedintelui, că are dreptul să vorbească românește. Iar toate aceste gesturi şi atitudini erau pe linia de gândire şi manifestare a celor de jos ce nu zăboveau să-l preţuiască tot mai mult şi să-i admire caracterul cu probe tot mai evidente.

Dar Vasile Lucaciu n'a fost numai un om de curaj pe plan naţional şi politic, ci în acelaş timp un preot cult. Numai puţini ştiu că după reîntoarcerea sa dela Roma, doctorul în teologie îşi alesese ca prieteni ai spiritului pe Kant Hegel, Descartes, Spinoza, Fourier etc..

Istoria Ardealului din ultimele patru decenii până la Unire, nu se va putea scrie fără pomenirea lui Vasile Lucaciu la loc de frunte, ca exemplu de impresionantă demnitate şi figură cărturărească de considerabile resurse. Fără el, rezultatul multor lupte poate că ar fi fost negativ, fără temperamentul său de tribun şi prestanţa sa sufletească atât de particulară, partidul naţional ardelean nu ar fi căpătat o expresie atât de viguroasă în frământarea istorică pentru desrobire. Poporul de jos era reprezentat în acest organism politic mai expresiv prin părintele Lucaciu; dinamismul maselor se resimţea în voinicia, curajul şi fapta îndrăzneaţă a duhovnicului dela Siseşti.

De aceea pomenirea dela Satu-Mare nu numai că se cuvenea dar este, în acelaş timp, un omagiu adus unui om care şi-a ignorat sărăcia pentru a triumfa aspiraţiile naţiunii.

V. N.

Carnetul şcoalei

Pentru asistenţa socială a copilului. *Directoarea „Casei copilului" din Chişinău, d-na Alexandra Remenco a întocmit un proect de regulament pentru înfiinţarea unei societăţi de asistenţă socială a copilului pentru oraşul Chişinău şi jud. Lăpuşna.*

Importanţa unei atari societăţi este incontestabilă. In imprejurările actuale de viaţă grea la oraşe şi mizerie la sate, când pentru îmbun tăţirea unei rase de dobitoace se cheltuesc sume fantastice, sute de copii n'au nici

casă, nici masă, nici o supraveghere părintească. In asemenea împrejurări asistenţa socială a copilului se impune ca un imperativ. Societatea îşi propune să organizeze un mediu prielnic pentru desvoltarea copiilor din punct de vedere fizic, intelectual, moral şi social.

Pentru realizarea acestui scop urmează a se înfiinţa şcoli de copii mici cu internate, în care vor fi admişi atât copiii din familie cât şi orfanii sau abandonaţii.

Deasemeni, se vor înfiinţa cantine şcolare, policlinici şi colonii de vară.

Vor putea figura ca membri în această societate, toţi cetăţenii oraşului şi judeţului cari sunt gata să activeze pentru propăşirea societăţii şi realizarea scopului ce şi-l propune.

Cheltuelile necesitate de întreţinerea copiilor vor fi acoperite din fondurile societăţii, ce se vor strânge din cotizaţiile membrilor, dobânzile pe capitalurile şi averea mobilă şi imobilă a societăţii, donaţiile membrilor şi ale persoanelor particulare, etc.

Restul regulamentului cuprinde norme generale de administrare a societăţii.

Regulamentul întocmit de d-na Remenco, merită desigur toată atenţiunea tuturor celor ce consideră asistenţa socială a copilului ca o operă de imperioasă necesitate.

* * *

Teatru şcolar: „Înşiră-te Mărgărite" piesă în 5 acte de V. Eftimiu, jucată de elevele şcoalei Normale de fete, de pe lângă Liceul Eparhial.

Nu se poate găsi un alt colaborator mai bun şi mai eficace pentru şcoală şi scopurile urmărite de educaţie decât teatrul.

Instinctual, copilul prezintă un imbold puternic spre exteriorizarea conţinutului său sufletesc în forme plastice şi cu, o puternică înclinaţie spre dramatizare. Lăsată în voia ei, această tendinţă poate duce copilul pe panta percepţiei diformate şi a înţelegerii greşite a realului.

Integrată într'un sistem educativ raţional spontaneitatea imaginaţiei devine prin activitatea dramatică formativă. Ea temperează, disciplinează şi canalizează impulsiunile imaginaţiei, antrenând şi coordonând activ toate funcţiunile sufleteşti în cadrul scopurilor ce le urmăreşte educaţia.

Rolul acesta îl îndeplineşte cu succes jocul pentru copiii de vârstă mai mică şi teatrul şcolar pentru copiii mai mari şi în deosebi adolescenţii.

Atât situaţia de spectator cât şi acea de actor (elevul el însuşi) aduce şcoalei avantagii educative foarte însemnate.

De aceste avantagii mari au fost private şcoala şi tineretul şcolar din Chişinău, al doilea oraş din ţară după numărul populaţiei, prin desfiinţarea Teatrului Naţional. S'a adus prin aceasta şi o mare ştirbire intereselor naţionale.

Câteva piese pe an reprezentate incidental de câte o trupă rătăcită e ca şi nimica.

In aceste împrejurări, iniţiativa Şcoalei Normale de fete, de sub conducerea d-nei dr. *Elena Alistari* de a înscena frumoasa piesă *„Înşiră-te Măr-*

gărite" de d-l V. Eftimiu, cu eleve şi pentru elevi, este mai mult decât lăudabilă, căci indică tendinţa şcoalei noastre de a completa acest mare gol, în lipsa înţelegerii celor de mai sus prin propriile forţe şi mijloace.

Piesa a fost reprezentată de ziua Patronului în sala de festivităţi a şcoalei.

Jocul tinerelor artiste a fost mai presus de toate aşteptările.

Remarcăm în deosebi pe talentata elevă O. Burbulea care a jucat în rolul de „Vrăjitoare" cu atâta naturaleţe şi atât de adecvat, încât a stârnit admiraţia şi aplaudismente prelungite a întregei săli.

Nu mai puţin succes de scenă au avut: E. Belodanov în „Sorina" şi E. Reu în „Zmeul", cari au ştiut să se transpună cu desăvârşire în rolurile lor destul de grele prin nesfârşite variaţiuni de stări şi conflicte sufleteşti, toate excelent şi firesc interpretate.

Cât interes a trezit în lum a elevilor această reprezentaţie teatrală s'a putut vedea după sala arhiplină, care literalmente gemea de băeţi şi fete de diferite vârste şi diferite şcoli.

Păcat că nu vedem asemenea manifestaţiuni şi la alte şcoli. Generalizându-le, şcoala ar câştiga în teatru jucat de elevi un minunat instrument de înobilare a sufletelor tinere, şi preţios ajutor al educaţiei.

Vl. Neaga

Cronica culturală

D-l Pof. D. GUSTI
Directorul general al Fundaţiilor Regale şi preşedintele Institutului Social-Român.

Acţiunea echipelor studenţeşti. *La 14 Noembrie a. c. d. prof.* **D. Gusti,** *directorul general al Fundaţiilor Regale, a vorbit la radio despre* „*Învăţăminte şi perspective din a treia campanie a echipelor studenţeşti*", *în care a arătat rostul acestei acţiuni şi scopurile urmărite.*

Noi nu urmărim numai o serie de rezultate practice — a afirmat d-sa dela începutul conferinţei — ci urmărim în primul rând, creara în mod experimental a unei doctrine şi a unei tehnice de muncă culturală la sate. După trei ani putem spune că am ajuns la stabilirea acestei doctrine şi acestui program de lucru, care ni s'au dovedit a fi deosebit de rodnice. Ne putem chiar mândri cu această doctrină a acţiunii culturale, căci ea are un caracter original românesc, care a reuşit să impresioneze şi pe străinii cari au luat cunoştinţă de ea.

Dacă ar fi ca într'un cuvânt să caracterizăm scopul superior care ne călăuzeşte şi ne îndeamnă la muncă, cea mai nimerită caracterizare ar fi aceia că noi întreprindem o operă de pedagogie socială la sate, deci o muncă de educaţie şi de influenţare a mentalităţii şi a sufletului săteanului, astfel ca el să se poată ridica la bunăstarea şi gradul de cultură pe care le merită. Vrem să ajungem aşa dar la o trezire a puterilor vitale satului şi la organizarea lor.

In al doilea rând urmărim şi educaţia tineretului intelectual al acestei ţări, pe care îl chemăm la o înţelegere mai adâncă a misiunii lui culturale. Munca în echipe este un prilej pentru tineri de a stabili legături între ei şi sate, care să nu se mai poată rupe.

Întreprindem deasemenea o operă educativă şi pentru autorităţile care trebue să aibă grija culturii săteşti.

Echipele Studenţeşti Regale, în munca lor de trei luni de zile pe an, au şi o activitate de fapte destul de însemnată.

Cele 47 echipe (Banat 9, Crişana 4, Maramureş 2, Transilvania 8, Oltenia 2, Muntenia 7, Bucovina 1, Moldova 5, Basarabia 6 şi Dobrogea 3) au dat 78.280 consultaţii medicale, au făcut 28.570 de injecţii; 2.477 de şedinţe de educaţie fizică cu 20.869 de tineri; au dat 15.811 consultaţii veterinare; au organizat 45 de şcoli de agricultură cu 1.489 de elevi; au predat 1.531 lecţii practice de agricultură dând şi 9.439 de consultaţii agricole; au ţinut 3.710 lecţii practice de menaj; au săpat şi-au curăţat 135.736 metri de şanţ; au lucrat şi-au reparat 73 km. de şosea, 178 de poduri; au organizat 380 de şedinţe de şcoală fărănească cu 3.080 ascultători; 521 predici religioase; 1.953 de conferinţe diverse şi a. m. d.

Dar mai important chiar decât aceste vaste realizări practice în toate domeniile vieţii săteşti este faptul că în fiecare sat, unde au lucrat echipele s'a putut creia şi lăsa o mână de oameni localnici bine pregătiţi şi strânşi în Cămine Culturale, care vor duce mai departe munca începută.

Epoca de experimentare a acestei metode de muncă culturală la sate a echipelor studenţeşti este încheiată. A sosit acum momentul când se impune necesitatea generalizării ei. Aşteptăm deci acea revărsare peste marginile Fundaţiei, care să facă din munca cea nouă la sate un bun şi o datorie a tuturor. Alături de armamentul material am da ţării, atât de nedrept ameninţată din toate părţile, neînvinsul ei armament moral.

* * *

Noua conducere a Fundaţiilor Regale din Basarabia. In urma convocării de către Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol", a avut loc la 21 Noembrie a. c. Adunarea Generală a preşedinţilor căminelor culturale oraşeneşti şi judeţene, pentru alegerea sfatului de conducere a Fundaţiei Culturale „Principele Carol" — Regionala Basarabiei.

Adunarea s'a deschis în prezenţa d-lui Eugen Ionescu-Dârzeu, directorul Regionalei, C. N. Ifrim, inspector general, delegatul Fundaţiei Culturale Regale „Principele Carol" din Bucureşti şi inspectorii judeţeni ai Căminelor Culturale din judeţul Bălţi şi Soroca.

Din partea Căminelor culturale judeţene şi oräşeneşti au luat parte toţi preşedinţii filialelor judeţene.

Adunarea a fost prezidată de d-l M. Văluţă.

Au fost aleşi în sfatul Regionalei prin aclamaţii unanime: I. P. S. Dionisie, episcop al Ismailului, d-nii T. G. Bulat, L. T. Boga, Agricola Cardaş, Sinevici, Ion Costin, ing N. Spătaru şi numiţi de Fundaţie: d-l general Petre Cänciulescu, comand. C. 3 A. d-l Pan. Halippa, d-l I. Popescu-Prahova, d-l C. Tomescu, d-l dr N. Smadu, d-l I. Macovei şi d-l dr. N. Moroşanu.

In după amiaza aceleiaşi zile, sfatul Regionalei s'a întrunit pentru alegerea Biroului şi delegaţiei permanente din sânul sfatului.

Au fost aleşi prin unanimitate Preşedinte, I. P. S. S. Dionisie, Episcop al Ismailului, vice-preşedinţi, d-nii T. G. Bulat şi L. T. Boga, secretar Emil Gane, casier C. S. preotul Mihailovici şi cenzor ing. N. Spătaru.

Cu prilejul acestei adunări, a vorbit reprezentanţilor căminelor judeţene şi oräşeneşti d-l C. N. Ifrim, aducând mulţumiri celor de faţă pentru înţelegerea însemnătăţii şi zelul depus în propagarea culturii şi întăririea conştiinţei româneşti în Basarabia.

* * *

Acţiunea culturală la periferiile oraşului. Secţia culturală a Primăriei Municipiului nostru, a luat laudabila iniţiativă de a organiza la periferiile oraşului şezători culturale, pentru a contribui la ridicarea nivelului de viaţă spirituală a populaţiei nevoiaşe din cartierele mărginaşe.

Palatul Municipiului Chişinau

Necesitatea acestei acţiuni se impunea de mult. Locuitorii periferiilor noastre, în majoritate moldoveni, zac de mulţi ani în întunecimea unei vieţi de mizerie spirituală şi materială, care adesea întrece pe acea a sătenilor. Căci oraşul nu le-a dat decât ceia ce e mai rău. I-a pervertit, fără să contribue cu prea mult la ridicarea lor pe scara omului civilizat.

De aceia problema culturalizării şi moralizării mahalalelor urbane este mai anevoioasă şi mai grea decât acea a satelor, unde dacă nu ai lumină, găseşti totuşi în tradiţia şi morala nativă a ţăranului, un punct de plecare şi un sprijin preţios.

Acţiunea culturală la periferii impune deci unirea cât mai multor forţe, continuitate şi multă perseverenţă. Plecând dela această constatare, secţia

culturală a Primăriei Municipiului a apelat la ajutorul tuturor instituţiilor culturale: Şcoala, Universitatea Populară, Fundaţiile Regale, organizaţiile premilitare etc. pentru ca împreună, cu forţe unite să trezească mahalalele noastre părăginite, la o viaţă mai bună.

S'a desemnat un comitet mixt dintre reprezentanţii acestor instituţiuni, care va lucra sub preşedinţia d-lui *Pan. Halippa*, consilier municipal, secretar general fiind ales d-l *Vl. Neaga*, delegatul Universităţii Populare.

Aplaudăm iniţiativa bună a Primăriei Municipiului nostru şi dorim ca ea să se traducă în practică printr'o activitate cât mai rodnică.

Manole.

Viaţa satelor

Din trecutul satului Nişcani. In cadrul conferinţelor Institutului Social Român din Basarabia, preotul *Paul Mihailovici* a vorbit asupra câtorva factori cari au determinat aşezări omeneşti pe Valea Culei, a Ichelului şi a Bâculuí, din timpurile voevozilor Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare, insistând în deosebi asupra istoricului satului Nişcani.

Acest sat există în documentele secolului al XVII, stăpânit de urmaşii Hanţului pitar: Neniul, Goian, Cazacu, Zamfira, Mumuruza etc. Vatra satului cuprindea locul din jurul bisericii vechi de sub deal, având în lungime 370 stânjeni.

Moşia era stăpânită de răzeşi, cari la sfârşitul veacului al XVIII se judecau la Divanul dela Iaşi. La 1813, moşia se împarte între familia Stratan şi Lupu Stratan. Mai târziu partea lui Lupu a fost cumpărată de răzeşi. Stăpânirea răzeşilor la început a fost deavalmaşă, dar mai târziu fiecare a stăpânit numai atât cât a apucat dela bătrânul său. Delniţe n'au existat.

La 1798 răzeşii din Nişcani, întemeiază pe moşia lor schitul Răciula, pentru călugări. Anul următor, Const. A. Ipsilant, domnul Moldovei, întăreşte stăpânirea schitului Răciula în semne de hotară. Populaţia la răpirea Basarabiei, era de 23 mazâli, 2 ruptaşi şi 26 ţărani. Astăzi e de 152,2 locuitori, dintre care 941 mazâli.

Biserica satului păstrează trei icoane dela 1813 şi numeroase cărţi vechi româneşti. Cimitirul are cruci funerare dela 1740, care continuă cu inscripţie românească până la 1872.

Tradiţia, cărţile vechi, folclorul, numele plantelor şi inscripţiile funerare vorbesc de continuitatea spiritului românesc.

Conferinţa a fost ilustrată prin schiţe geneologice, Hrisov domnesc şi acte originale.

* * *

Plante medicinale. In ziua de 20 Noembrie a. c. colegul *Al. Arvat* doctorand în ştiinţe naturale, învăţător în com. Cojuşna, a făcut la Institutul

social o interesantă comunicare vorbind despre *„Plante de leac şi plante ornamentale din com. Nişcani"*.

S'ar părea că această lucrare n'ar avea valoare decât pentru specialişti şi totuşi date fiind împrejurările în care ea a fost executată şi rezultatele la care s'a ajuns, ea prezintă un mare interes cultural şi ştiinţific.

In ce priveşte condiţiile sociale, satul cuprinde două categorii sociale bine distincte — mazăli şi ţărani. Se constată manifestările deosebite ale acestora faţă de plante. Mazălii fiind mai bogaţi, manifestă mai puţine cunoştinţe despre plante de leac, pe când ţăranii, mai săraci, sunt adevăraţii purtători ai acestor cunoştinţe moştenite din neam în neam pe aceste meleaguri.

In ce priveşte plantele ornamentale, deşi se constată o bogăţie şi o îngrijire mai mare în grădiniţele mazălilor, decât în cele ale ţăranilor, totuşi dragostea de flori nu este mai prejos la ţărani, după cum ne-am aştepta, ci dimpotrivă.

Aşa, dacă ţăranul găseşte cu greu un locuşor în grădinuţa lui pentru zarzavat în schimb ocupă şi ultimul locuşor cu flori de fereastră, tot aşa ca şi la mazăli.

Această dragoste de flori se manifestă mult mai vădit la ţărani decât la mazăli.

Cât priveşte rezultatele ştiinţifice-botanice ele sunt neaşteptate. Aşa pe lângă faptul că d. Arvat descopere o nouă plantă pentru ştiinţă, o mulţime de leacuri, peste 80 de denumiri noui româneşti necunoscute până acum în literatura botanică românească, aceasta este nu numai o neaşteptată contribuţie pentru etno-botanica românească, dar ea este şi prima din Basarabia pe cât cunoaştem până acum. Ba ceva mai mult, se constată că cele 97% de plante cu numiri curat româneşti, cum nu se poate mai expresive ca: *guriţa cucului, mărăriţa, luna şi soarele, coada şopârlei* şi multe altele, în general cunoscute şi în restul ţării, dovedesc nu numai o populaţie curat românească, dar şi o vechime mare pe acest loc. Acest fapt îl face pe conferenţiar a spune următoarele: „Bogăţia de numiri populare curat româneşti noui pentru literatura botanică a unui singur sat, arată pe deoparte că Basarabia e puţin studiată, iar pe de altă parte întăreşte şi mai mult caracterul românesc al Basarabiei. N.

Ştiri şi fapte

Aniversarea unirii Ardealului. Ziua de 1 Decembrie a. c., aniversarea unirii Ardealului, a fost sărbătorită în toată ţara cu o deosebită însufleţire. Pentru a manifesta voinţa neclintită a poporului românesc de a-şi

păstra şi apăra graniţele ţării, în toate centrele mari s'au organizat, cu această ocazie, manifestaţiuni populare antirevizioniste. In Chişinău adunarea a avut loc în sala „Express" sub preşedinţia d-lui prof. *Popescu-Prahova*, decanul Facultăţii de teologie şi preşedintele Ligii Antirevizioniste din Basarabia.

Asociaţia noastră a fost reprezentată la această adunare prin d-l *Grigorie Bălan*, vice-preşedintele comitetului de conducere.

Luând cuvântul d-sa a arătat în cuvinte simţite şi pline de elan, că unirea tuturor românilor este înfăptuirea unui drept istoric. Ea este cimentată prin jertfa celor 800.000 de eroi căzuţi vitejeşte pe câmpul de luptă, şi ori cât s'ar strădui duşmanii noştri vom rămânea uniţi pe vecie.

„Învăţătorul român — şi-a încheiat cuvântarea d-l Bălan — are misiunea sfântă de a contribui la consolidarea României Mari, cultivând în sufletele generaţiilor cari trec prin şcoală, conştiinţa naţională.

Cei 40.000 învăţători, cei 40.000 conducători sufleteşti ai neamului, cari ştiu să ţină mereu aprinsă făclia conştiinţei româneşti, când va suna buciumul de alarmă vor fi prezenţi la Tisa, în fruntea poporului adunat pentru pedepsirea obrăzniciei ungureşti".

* * *

Intensificarea educaţiei religioase. Consiliile eparhiale a mai multor episcopii au intervenit la ministerul educaţiei naţionale pentru intensificarea educaţiei religioase propunând ca elevii şcoalelor să fie duşi la biserică în toate sărbătorile şi Duminicile.

De asemenea şi profesorii să asiste la slujbele religioase dând prin aceasta un exemplu elevilor.

In zilele de sărbătoare să nu se ţină examene, iar numărul orelor de religie să fie mărit la două pe săptămână.

Poşta redacţiei

Cu ocazia sărbătorilor Crăciunului, comitetul de redacţie doreşte tuturor cititorilor revistei zile fericite şi petrecere plăcută.

* * *

Comitetul de conducere al Asociaţiei învăţătorilor din judeţul Lăpuşna aduce la cunoştinţa colegilor din municipiu şi judeţ, că în dorinţa de a le înlesni o petrecere în sânul familiei dăscăleşti, a organizat o Reuniune în ziua de 3 Ianuarie 1937 orele 8 seara.

Reuniunea va avea loc în saloanele „Casei Învăţătorului".

Un jaz special şi un bufet bine asortat vor sta la dispoziţia oaspeţilor.

Intrarea 20 lei de persoană.

* * *

LEOPOLD VIDRAŞCU. c. Palanca. Articolul D-vs „Pioasă aducere aminte" nu poate fi tipărit căci a mai apărut odată, într'o variantă similară, sub titlu „Spiru Haret", în revista noastră Nr. 17 Decembrie 1935 pag. 7

* * *

GH. BULAT. Beliești. Planul noului local de şcoală, inaugurat la 6 Decembrie nu ne foloseşte la nimic. Trimiteţi o fotografie reuşită, pentru clişeu

* * *

MIH. CURICHERU. Poezia „Noaptea" nu poate fi tipărit. Incercaţi mai bine o bucată de proză, de preferinţă pedagogică.

* * *

N. OLARU. Corespondenţa fiind imtârziată, articolele trimise vor apărea în numărul pe Ianuarie.

* * *

C. A. PUŞCAŞU. c Negrea. Articolul „Cercurile culturale" va apărea in numărul pe Ianuarie.

* * *

Revista intrând sub tipar la 15 ale fiecărei luni, articolele sosite la redacţie după această dată nu pot apărea în numărul curent şi ramân a fi luate în cercetare pentru numărul următor.

COLEGI!

Aprovizionați-vă cu manuale, material didactic, rechizite școlare, cărți și articole de papetărie numai dela:

Cooperativa corpului didactic

„Izbânda"

Str. Regele Carol I, Nr. 34 Chișinău

Unde găsiți totul mai **BUN** și mai **IEFTEN** decât la orice altă librărie, (marfă se dă și în rate lunare).

Nu uitați că **„IZBÂNDA"** este magazinul vostru, care nu urmărește câștiguri ci numai:

Înlăturarea speculului

și

Ieftenirea cărții

deci:

Progresul școalei

și a

Culturei poporului

Înființați **COOPERATIVE** similare pe lângă școalele voastre

Deprinzând pe copii de mici cu economie și chiverniseala rațională a banului, ziditi temelia viitorului de bună stare și propășire a neamului românesc, care nu poate veni decât dela un țăran luminat, sănătos și înstărit

Drumul salvator este:

COOPERAȚIA

„ŞCOALA BASARABEANA"

Apare lunar, afară de lunele de vacanţă, sub conducerea următorului comitet:

Preşedinte: **I. Arhip,** institutor, preşedintele Asociaţiei.

Redactori: **Vladimir M. Neaga,** revizor şcolar.
Panait Crihan, institutor

Membri:
N.Dragomir, profesor la Sc. Nor. de băeţi Chişinău
V. Harea, profesor la seminarul Teologic Chişinău
C. Cumpătă, profesor la lic. „M.Eminescu" Chişinău
G. Bălan, institutor Chişinău.
V. Muşcinschi, institutor Chişinău.
Gh. Druţă, institutor Chişinău.
V. Voiciulis, institutor Chişinău.
N. Ermurache, învăţător Sireţi.
N. Olaru, învăţător Drăsliceni.
C. Roşu, învăţător Chişinău.
Th. Balmuş, învăţător Gruşeva.
N. Zberea, învăţător Chişinău.

Redacţia şi Administraţia: **„Casa învăţătorului",** str .I. C. Brătianu No. 87 Chişinău. Telefon **5-72.**

ABONAMENTUL:

120 lei anual
80 lei pentru învăţători
500 lei Comitete şcolare şi instituţiuni

32934
38266